PIERWSZE SPRAWOZDANIE

C. K. PAŃSTWOWEJ

SZKOŁY PRZEMYSŁOWEJ

WE LWOWIE

ZA ROK SZKOLNY 1892/3.

(Z RYSUNKAMI GMACHU SZKOLNEGO).

LWÓW.
NAKŁADEM C. K. PAŃSTWOWEJ SZKOŁY PRZEMYSŁOWEJ.
CZCIONKAMI PIERWSZEJ ZWIĄZKOWEJ DRUKARNI.
1893.

PIERWSZE SPRAWOZDANIE

C. K. PAŃSTWOWEJ

SZKOŁY PRZEMYSŁOWEJ

WE LWOWIE

ZA ROK SZKOLNY 1892/3.

(Z RYSUNKAMI GMACHU SZKOLNEGO).

LWÓW.

NAKŁADEM C. K. PAŃSTWOWEJ SZKOŁY PRZEMYSŁOWEJ.

CZCIONKAMI PIERWSZEJ ZWIĄZKOWEJ DRUKARNI.

1893.

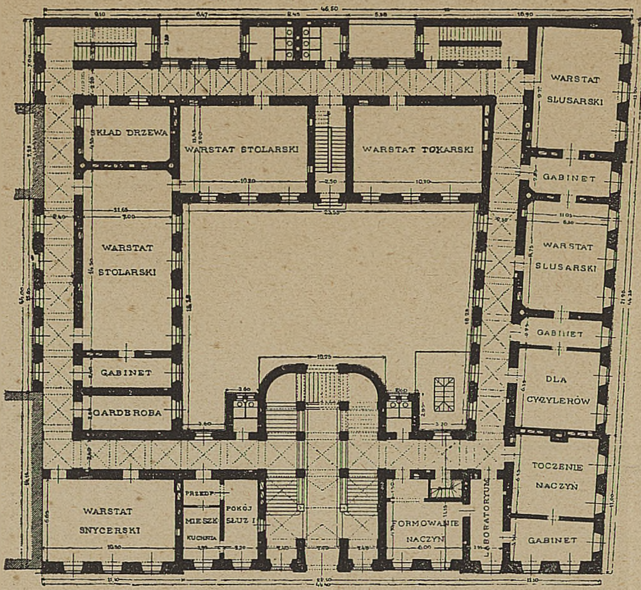
SPIS RZECZY.

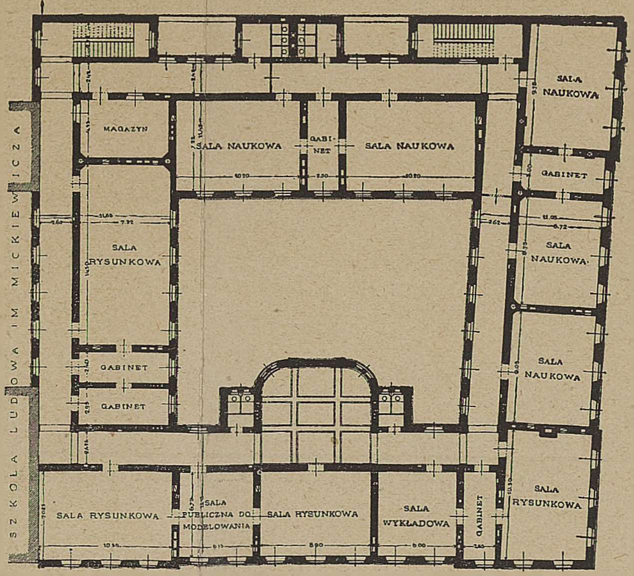
GMACH C. K. PAŃSTWOWEJ SZKOŁY PRZEMYSŁOWEJ WE LWOWIE.

RZUTY POZIOME
GMACHU C. K. PAŃSTWOWEJ SZKOŁY PRZEMYSŁOWEJ WE LWOWIE.

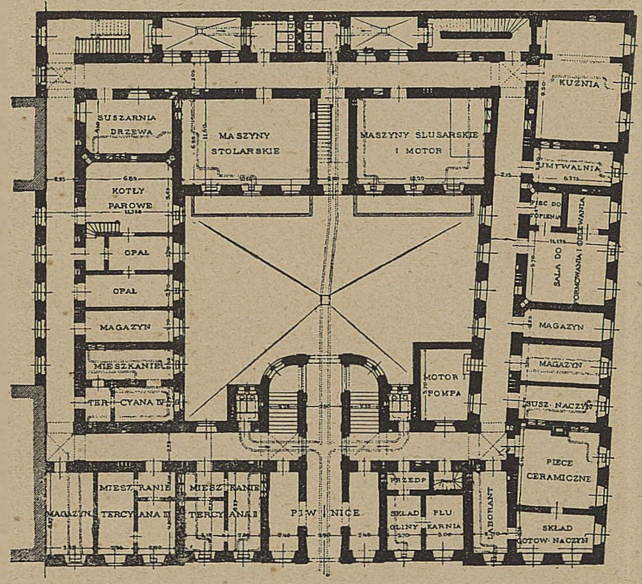
PARTER

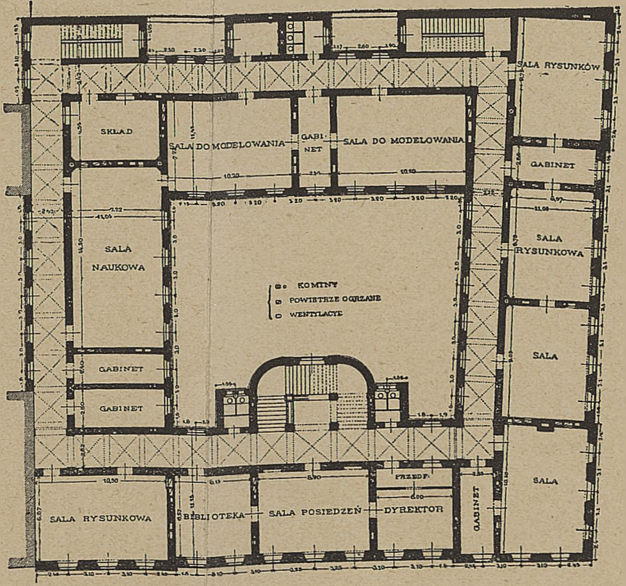
II. PIĘTRO.

SUTEREN

I. PIĘTRO

I. POCZĄTEK I ROZWÓJ SZKOŁY.

Zakładanie w kraju naszym szkół o charakterze przemysłowym, ma niezaprzeczony początek z chwilą, kiedy na światowej wystawie we Wiedniu r. 1873 przemysł artystyczny austryacki odniósł świetne zwycięstwo nad wyrobami państw ościennych. Sukces ten, coraz więcej utrwalający się, przypisać należy jedynie dodatniemu wpływowi Austryackiego Muzeum dla sztuki i przemysłu we Wiedniu, który ta młoda podówczas, bo dziesięciolecie istnienia swego obchodząca instytucya na postęp artystycznej szczególnie strony rękodzieł wsparła. Nic też dziwnego, że w chwili takiej i kraj nasz ocknął się do pracy, a czynniki powołane rozwinęły żywą akcyą w celu wprowadzenia krajowego przemysłu na drogę rzetelnego postępu.

W tym okresie postanowiło c. k Ministerstwo Wyznań i Oświaty stworzyć pewną ilość średnich zakładów naukowo-przemysłowych, mających kształcić lokalne siły rzemieślnicze w kierunku technicznym, a zarazem być niejako ogniskami, z którychby organizacya mniejszych, w okolicznych miejscowościach ustanowić się mających zakładów tego rodzaju, rozwijać się mogła. W tym czasie powstają w kraju na wzór wiedeńskiego, dwa muzea przemysłowe, jedno prywatne, ś. p. M. A. Baranieckiego w Krakowie, drugie miejskie we Lwowie. Te dwie instytucye miały stać na straży postępu wszelkich gałęzi krajowego przemysłu, a jak swoje zadanie spełniały i spełniają, dowodzi historya przemysłu naszego ostatnich niespełna lat szesnastu.

Z historyą Muzeum przemysłowego we Lwowie ściśle związany jest początek naszej szkoły, która na słuszne żądanie sfer krajowych, a pod przychylną opieką Wysokiego Rządu kreowaną została w r. 1876, otwartą zaś 24. kwietnia 1887 jako »P o w s z e c h n a p r z e m y s ł o w a s z k o ł a r y s u n k ó w i m o d e l o w a n i a«.

Młoda ta instytucya doznaje od pierwszej chwili szczerego orędownictwa ze strony lwowskiego Muzeum, które udziela szkole pomieszczenia w kilku ubikacyach muzealnych i otwiera swoje nagromadzone zbiory artystyczne dla szerokiego użytku szkolnego. Koszta utrzymania lokalności szkolnych i służby ponosi gmina, podczas gdy rząd pokrywa wydatki na nauczycieli, urządzenie i zakupno środków naukowych. Kierownictwo zawiązanej szkoły oddaje rząd w ręce p. Wincentego Tschirschnitza, byłego ucznia Austryackiego Muzeum

dla sztuki i przemysłu we Wiedniu. Oprócz kierownika, jako nauczyciela rysunków, wchodzą w skład grona nauczycielskiego dwie siły, a mianowicie p. Tadeusz Wiśniowiecki dla modelowania i p. Władysław Kłapkowski dla rysunków elementarnych, geometryi i arytmetyki.

Zadaniem tej pierwszej tego rodzaju instytucyi w kraju, było dać młodzieży w ogólności, a w szczególności *młodzieży rękodzielniczej* sposobność do nauki rysunków i modelowania, jako nieodzownych warunków ogólnego wykształcenia artystyczno-przemysłowego. Z tego też powodu odbywała się nauka codziennie od godziny 6—8 wieczorem, z wyjątkiem sobót i niedziel, oraz w godzinach przedpołudniowych od 9—1 w niedzielę. Nadto dwa razy w tygodniu odbywały się osobne lekcye dla wychowanków tutejszego zakładu głuchoniemych. Początkowa frekwencya była dobrą wróżbą dla pomyślnego rozwoju szkoły, w kwietniu bowiem r. 1877 zapisało się ogółem 82 uczniów w wieku od 13 do 40 lat życia.

Już w pierwszym roku istnienia szkoły okazała się konieczna potrzeba rozszerzenia jej, a to przez utworzenie osobnego oddziału dla kobiet, które licznie domagały się korzystania z nowo założonej instytucyi. I rzeczywiście wskutek starań kierownictwa szkoły zezwoliło Wysokie c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty na otwarcie takiego kursu już z początkiem roku szkolnego 1877/8; lekcye na kursie dla kobiet odbywały się w 10ciu godzinach tygodniowo. W tej organizacyi funkcyonowała szkoła pomyślnie przez trzy następne lata naukowe, czego dowodem wzrastająca frekwencya uczniów, która w r. 1879/80 wynosiła poważną liczbę 122 uczniów i 53 uczenic.

Rok szkolny 1881/2 przynosi szkole nowe rozszerzenie, zostaje bowiem otwarty oddział snycerstwa i ustanowiony Franciszek Bełtowski werkmistrzem dla nauki stolarstwa, tokarstwa i zastosowanego snycerstwa. Z chwilą otwarcia kursu dla wyrobów drzewnych rozpoczyna się okres całodziennej nauk. podług planu, ułożonego na wzór innych tego rodzaju szkół austryackich,[1] a obejmującego naukę teoretyczną i praktyczną. Równocześnie zmieniło Wys. c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty dotychczasową nazwę szkoły na: c. k. *Szkoła dla przemysłu artystycznego*. Z końcem roku szkolnego 1882/3 korzystało z nowo otwartego działu nauki praktycznej 6 uczniów, ogólna zaś frekwencya szkoły wzrosła do cyfry 199. Nie brakło też zachęty dla niezamożnych szczególniej uczni w formie nagród i zapomóg ze strony Wysokiego c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty, Gminy miasta Lwowa, Muzeum przemysłowego, a wreszcie Izby handlowo-przemysłowej.

W pamiętnikach ówczesnej szkoły chlubnie zapisany jest rok 1880, w którym szkoła z polecenia Wysokiego c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty bierze udział w wystawie, urządzonej w Austryackiem Muzeum dla sztuki i przemysłu we Wiedniu i zaszczytne zdobywa sobie uznanie.

W miesiącu wrześniu tego roku zwiedza szkołę Najjaśniejszy Pan, Cesarz Franciszek Józef I., wyrażając najłaskawiej z powodu wystawionych prac uczniów Swe Monarsze zadowolenie. Okoliczności powyższe wpływają nie-

wątpliwie i dodatnio na dalszy rozwój szkoły, a w r. 1883/4 uczęszcza do szkoły 208 uczniów i uczenic, z czego na dział snycerski przypada 15.

Następny rok administracyjny wykazuje nowe zdobycze, a mianowicie wprowadzenie do planu naukowego języka polskiego, niemieckiego i stolarstwa jako oddzielnego zawodu i ustanowienie potrzebnych sił nauczycielskich a mianowicie p. Marcelego Białobrzeskiego dla nauki języków, p. Juliusza Bełtowskiego dla snycerstwa, a p. Henryka Żaaka dla nauki warsztatowej stolarstwa. Frekwencya w r. szkolnym 1884/5 podnosi się o 29 uczniów.

Rozwijający się nader szybko w kraju przemysł budowlany dał uczuć nadzwyczajny brak należycie wykształconych rzemieślników z przemysłem budowlanym styczność mających, a szczególniej samodzielnych kierowników w rzemiośle murarskiem, kamieniarskiem i ciesielskiem. Słusznie więc w chwili takiej zwrócono uwagę na coraz wydatniejsze rezultaty szkoły dla przemysłu artystycznego, uważając zakład ten, po stosownem rozszerzeniu, jako jedyny, mogący zaspokoić wymagania, jakie społeczeństwo w obec inteligentnych rzemieślników ma prawo stawiać.

Potrzebę rozszerzenia w tym kierunku zakładu uznało też Wysokie c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty, i zażądało od Dyrekcyi szkoły na dniu 7. czerwca 1885 L. 9.193 przedłożenia wykazu lokalności, jakich wymagałaby nowo zorganizować się mająca szkoła dla przemysłu artystycznego w połączeniu z zawodową szkołą dla przemysłu budowlanego. Dostarczenie odpowiedniego lokalu, a względnie funduszów na budowę gmachu, mającego pomieścić szkołę o tak obszernym programie natrafiało na poważne trudności, to też nie dziw, że na odnośnych pertraktacyach upłynęło lat kilką, zanim zamierzona reorganizacya szkoły urzeczywistnioną być mogła. A jednak ten pięcioletni okres nie przeszedł bezowocnie, użyto go bowiem przy współudziale osobnej komisyi na przeprowadzenie planu organizacyjnego i planu nauk, oraz na dalsze układy z gminą miasta Lwowa.

Starania Dyrekcyi szkoły o utworzenie już w r. szkolnym 1885 6 osobnego oddziału robót ręcznych kobiecych, a mianowicie dla haftów i koronek, doznały o tyle przychylnego załatwienia, że Wysokie c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty uczyniło zależnem otwarcie rzeczonych kursów od pomyślnego przebiegu rokowań w sprawie nowego gmachu szkolnego. Tymczasem przypadło szkole w udziale spełnienie niemniej ważnego zadania — zorganizowanie kursu rysunkowego dla nauczycieli szkół ludowych, którzy mieli odtąd skutecznie pełnić obowiązki nauczycielskie w uzupełniających szkołach przemysłowych na prowincyi. Pierwszy tego rodzaju kurs odbył się w czasie od 18. lipca do 28. sierpnia 1886 przy udziale 22 nauczycieli, którzy na ten cel otrzymali zasiłki bądź ze strony Wysokiego Wydziału krajowego, bądź też ze strony interesowanych gmin i Izb handlowo-przemysłowych.

W dniu 3. lipca 1887 zwiedza szkołę, oraz wystawę prac szkolnych J. C. K. Wysokość Następca Tronu ś. p. Arcyksiążę Rudolf; w dniu zaś 19. września 1886 J. C. Wysokość Arcyksiąże Karol Ludwik.

*

Rok naukowy 1886/7 zainaugurowany został otwarciem działu haftów i koronek i ustanowieniem nauczycielek, mianowicie panny Maryi Knée i Katarzyny Rybak. Na oddział ten wpisało się w pierwszym roku 22 uczenic. Powyższe rozszerzenie planu naukowego szkoły przypadło w dziesiątą rocznicę założenia szkoły, zamykając pomyślną wróżbą tak obfity w skutki, choć względnie krótki okres jej istnienia.

Rozporządzeniem z d. 23. kwietnia 1887 L. 23.531 mianuje J. E. Pan Minister W. i O. dotychczasowego kierownika p. Wincentego Tschirschnitza, dyrektorem szkoły zawodowej dla przemysłu artystycznego w uznaniu skutecznej tegoż około rozwoju zakładu działalności. Dalszy ciąg kursu feryalnego dla nauczycieli szkół ludowych odbywa się także w r. szk. 1886/7 w czasie od 18. lipca do 28. sierpnia. Ogólna frekwencya szkoły dosięga cyfry 226; wartość środków naukowych kwoty 9.500 zł.

W roku szk. 1887/8 wprowadzono naukę rysunków na dziale haftów i koronek, którą objęła nauczycielka panna Helena Komorowska Dnia 6. października 1887. zwiedza szkołę J. E. Pan Minister W. i O. Dr. Gautsch, które to odwiedziny niewątpliwie wpłynęły na przyspieszenie zamierzonej organizacyi zakładu. Sprawa budowy nowego gmachu staje się w tym roku jedynie kwestyą czasu, a to w skutek hojnej ofiarności Galicyjskiej Kasy Oszczędności, która z powodu jubileuszu 40-letniego, pełnego chwały panowania Najjaśniejszego Pana przeznacza 400.000 zł. na budowę gmachu dla przyszłej Państwowej Szkoły przemysłowej i dla Muzeum przemysłowego miejskiego. Fakt powyższy zachodzi w chwili najkrytyczniejszej, w obec coraz bardziej niewystarczających lokalności z powodu wzmagającej się statecznie frekwencyi.

Kwota, pobrana przez uczniów w r. szk. 1887/8 pod formą nagród, zapomóg i stypendyów dosięgła sumy 1.460 złr., do której odtąd przyczynia się także Wys. Wydział krajowy. Najwyższe dwa stypendya po 240 zł. udzielała wówczas gmina miasta Lwowa.

Dalsze rokowania Wys. c. k. Rządu z gminą miasta Lwowa, prowadzone w sprawie nowego budynku dla szkoły i podziału obowiązków, tyczących się utrzymania przyszłego zakładu, doprowadzają do pomyślnego wyniku i zobowiązania ze strony Gminy, mocą którego ma ona odstąpić bezpłatnie grunt pod budowę gmachu szkolnego, a nadto wziąć na siebie po wieczne czasy obowiązek opalania, oświetlania i konserwacyi budynku. Gmina miasta przeznaczyła nadto 5 stypendyów własnej fundacyi dla uczniów przyszłej szkoły, dając tym sposobem godny naśladowania przykład i wskazówkę dla przyszłych fundatorów, w jakim szczególniej kierunku krajowe szkolnictwo przemysłowe wymaga poparcia.

W roku szk. 1888/9 obchodzi Austryackie Muzeum dla sztuki i przemysłu we Wiedniu ćwierćwiekowy jubileusz swego istnienia. Z uroczystością tą była połączona wystawa wszystkich austryackich szkół dla przemysłu artystycznego, a udział naszej szkoły w pomienionej wystawie nie przeszedł bez do-

datnich wyników na dalsze jej losy, tem bardziej, że wystawione prace i wyroby szkolne wyszczególniały się pod każdym względem.

W dniu 6. czerwca 1889 r. zwiedza zakład J. E. Pan Prezydent Ministrów Hr. Taaffe i nie szczędzi szkole z powodu wystawionych prac zupełnego uznania.

Na rok szk. 1889/90 przypada przeprowadzenie reorganizacyi szkoły w myśl przygotowanego projektu przez ankietę z łona komisyi krajowej dla spraw przemysłowych wybraną. Na jednem z odbytych podówczas posiedzeń we Wiedniu centralnej komisyi dla szkolnictwa przemysłowego, przechodzą jednogłośnie wnioski, zalecające Wys. c. k. Rządowi otwarcie we Lwowie Państwowej Szkoły przemysłowej, która się ma składać z działu budowlanego, artystycznego i wzorowej szkoły uzupełniającej. Szkoła ta ma powstać przez reorganizacyę dotychczasowej szkoły dla przemysłu artystycznego we Lwowie. Po tej zasadniczej decyzyi centralnej komisyi, otwarcie szkoły było kwestyą niedługiego czasu, w skutek czego przygotowania organizacyjne i prace około nowego budującego się gmachu, projektowanego przez profesora Szkoły Politechnicznej p. Gustawa Bisanza, postąpiły szybkim krokiem.

Wreszcie w dniu 5. grudnia 1890 raczył Najjaśniejszy Pan zarządzić przeistoczenie c. k. Szkoły dla Przemysłu artystycznego na c. k. Państwową Szkołę przemysłową i otwarcie takowej z rokiem szk. 1891/2. Najwyższą decyzyą wielkodusznego Monarchy, ziszczają się najgorętsze życzenia kraju i całego społeczeństwa, któremu rozwój przemysłu rodzimego na sercu leży.

Wszystkie siły nauczycielskie, czynne dotąd w c. k. Szkole dla przemysłu artystycznego zostają przydzielone do nowej Szkoły, a nadto ustanowiono rzeczywistymi nauczycielami: architekta Tadeusza Münnicha i artystę malarza Edwarda Pietscha, obok tego zaś dwóch suplentów, Justyna Głowackiego i Arendta.

Wpisy do Państwowej Szkoły Przemysłowej odbyły się dnia 15. września 1891 w zabudowaniu ratuszowem, a mianowicie w rozszerzonych chwilowo lokalnościach byłej Szkoły dla przemysłu artystycznego, albowiem gmach nowy do tej pory jeszcze wykończonym nie został. Z tego powodu odłożono otwarcie warsztatu ślusarskiego i tokarskiego na rok szk. 1892/3; wprowadzenie zaś w życie działu keramicznego z innych powodów usunięto na plan dalszy.

Z początkiem roku szk. 1892/3 przenosi się Szkoła do nowego gmachu. W czasie tym następuje dalsze uzupełnienie sił nauczycielskich i mianowanie rzeczywistymi nauczycielami inż. Seweryna Widta i Kazimierza Bronikowskiego, oraz suplentem Henryka Kühna; tego ostatniego w miejsce Arendta, zamianowanego rzeczywistym nauczycielem Realnego Gimnazyum w Drohobyczu, wreszcie werkmistrzami Michała Króla i Szczepana Stacha.

Uroczyste otwarcie nowego gmachu nastąpiło w obecności Wysokich Władz rządowych i krajowych, Reprezentacyi miasta Lwowa, Zakładów naukowych, Instytucyi publicznych i Grona nauczycielskiego, a poprzedzone zostało poświęceniem i mową Ks. Dr. Kanonika Lewickiego, członka krajowej

Rady szkolnej. Po przemówieniach JW. Prezydenta miasta, JW. Wice-Prezydenta Rady Szkolnej krajowej i kierownika Szkoły, zwiedzili obecni urządzoną wystawę prac uczniów, oraz sale naukowe i warsztatowe Z powodu spóźnionego urządzenia, rozpoczęła się nauka praktyczna w warsztacie tokarskim od 1. stycznia 1893, a w warsztacie ślusarskim dopiero od 15. kwietnia 1893. Z dniem 25. marca 1893 obejmuje kierownictwo Szkoły architekt, były król. pruski Radca budownictwa, Zygmunt Gorgolewski, zamianowany z upoważnienia Najjaśniejszego Pana przez Wys. c. k. Ministerstwo W. i O. c. k. Dyrektorem, a z dniem 1. maja 1893 przydzielony zostaje Kierownik Szkoły ślusarskiej w Świątnikach, Kazimierz Bruchnalski, dla pełnienia obowiązków nauczycielskich i sprawowania kierownictwa warsztatów przy tutejszym zakładzie. Dalsze wyposażenie Szkoły w potrzebne do jej rozwoju siły nauczycielskie znajduje się w toku i niebawem przeprowadzone zostanie.

II. STATUT

zatwierdzony reskryptem Wysokiego c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z dnia 23. Marca 1891. l. 1608.

I. Przepisy ogólne.

1. Zadanie Szkoły.

Zadaniem c. k. Państwowej Szkoły Przemysłowej we Lwowie jest udzielanie pomocnikom przemysłowym zawodowych wiadomości teoretycznych i praktycznych, tudzież kształcenie samoistnych rękodzielników i przemysłowców w tych zawodach, dla których w tej szkole istnieją kursy oddzielne, połączone z warsztatami. Nadto szkoła daje każdemu sposobność wykształcenia się w rysunku i modelowaniu, a terminatorom rzemieślniczym umożliwia uzupełnienie tych wiadomości, których nabywają podczas praktyki warsztatowej.

2. Skład Szkoły.

C. k. Państwowa Szkoła Przemysłowa obejmuje następujące szkoły oddzielne:

I. Szkołę dla przemysłu budowlanego,

obejmującą:

A. Szkołę podmajstrzych,

podzieloną na:

1. oddział dla podmajstrzych murarskich,
2. „ „ „ ciesielskich,
3. „ » » kamieniarskich.

Nauka w każdym z tych trzech oddziałów jest całodzienna i trwa przez cztery półrocza zimowe po pięć miesięcy.

B. Szkołę stolarstwa i ślusarstwa budowlanego,

podzieloną na:

1. oddział stolarstwa budowlanego,
2. „ ślusarstwa

Nauka w każdym z tych dwu oddziałów jest całodzienna, połączona z warsztatem i trwa przez trzy lata po dwa półrocza.

II. Szkołę dla przemysłu artystycznego,

obejmującą:

A. Szkołę dla przemysłu drzewnego,

podzieloną na:

1. oddział stolarstwa meblowego,
2. „ snycerstwa,
3. „ tokarstwa.

B. Szkołę dla przemysłu metalowego,

podzieloną na:

1. oddział ślusarstwa artystycznego,
2. „ bronzownictwa*),
3. „ cyzelierstwa (rzeźbiarstwa metalowego) *)

C. Szkołę dla przemysłu keramicznego*),

podzieloną na:

1. oddział garncarstwa i kaflarstwa,
2. „ wyrobów wykwintnych z majoliki i terrakoty.

D. Szkołę hafciarstwa i koronkarstwa,

podzieloną na:

1. oddział hafciarstwa,
2. „ koronkarstwa.

E. Szkołę zawodową rysunku i modelowania,

podzieloną na:

1. oddział rysunku,
2. oddział modelowania.

---

*) Działy oznaczone gwiazdką nie weszły dotąd w życie.

Nauka w każdej z powyższych pięciu szkół jest całodzienna i w oddziałach 1. i 2. szkoły A), tudzież w szkołach B) E) i D)1 trwa przez cztery lata po dwa półrocza, a w oddziale 3. szkoły A) tudzież w szkole C) przez trzy lata po dwa półrocza, a w szkole D) 2. przez dwa lata po dwa półrocza. Nauka w szkołach pod A), B), C) i D) jest połączona z warsztatami.

III. Sale publiczne rysunku i modelowania,

mianowicie:

1. salę rysunku dla mężczyzn,
2. „ „ „ kobiet,
3. „ modelowania dla mężczyzn.

IV. Szkołę przemysłową uzupełniającą,

dla terminatorów w przemyśle budowlanym, w przemyśle metalowym i w przemyśle artystycznym.

Nauka w tej szkole trwa przez dwa lata i odbywa się w niedziele i w godzinach wieczornych dni powszednich.

3. Język wykładowy.

Język polski jest językiem wykładowym w c. k. Państwowej Szkole Przemysłowej.

4. Rok szkolny.

Z wyjątkiem szkoły podmajstrzych pod I. *A)* nauka we wszystkich innych oddziałach odbywa się od 16. września do 15. lipca. Rok szkolny jest podzielony na półrocze zimowe od 16. września do 15. lutego i na półrocze letnie od 16. lutego do 15. lipca. W szkole podmajstrzych pod I. *A)* odbywa się nauka od 1. listopada do 31. marca.

Dni wolne od nauki w szkołach średnich lwowskich, są również wolne od nauki w c. k. Państwowej Szkole Przemysłowej.

5. Zarząd szkoły.

Bezpośrednie kierownictwo szkoły pod względem zawodowym, dydaktyczno-pedagogicznym i administracyjnym sprawuje dyrektor.

6. Kuratorya.

Do czuwania nad sprawami i nad rozwojem szkoły w kierunku naukowym, technicznym i przemysłowo-artystycznym, ze szczególnem uwzględnieniem potrzeb przemysłu krajowego, jest powołana kuratorya, składająca się z dwu

delegatów c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty, z jednego delegata galicyjskiego Wydziału krajowego, z jednego delegata Reprezentacyi gminy miasta Lwowa, z jednego delegata Izby handlowo-przemysłowej we Lwowie, z jednego delegata Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych we Lwowie i z dyrektora c. k. Państwowej Szkoły przemysłowej. Jednego ze swoich delegatów mianuje c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty przewodniczącym kuratoryi. Mandaty członków kuratoryi trwają trzy lata. Osobny regulamin określi zakres działania kuratoryi.

II. Przepisy dla poszczególnych szkół zawodowych.

1. Szkoła dla przemysłu budowlanego.

Szkoła dla przemysłu budowlanego jest przeznaczona dla podmajstrzych murarskich, ciesielskich i kamieniarskich, którzy w niej nabywają niezbędnych wiadomości teoretycznych, tudzież dla stolarzy i ślusarzy budowlanych, którzy mogą się w niej wykształcić na przemysłowców samoistnych.

Do tej szkoły będą przyjęci uczniowie zwyczajni, którzy wykażą się świadectwem ukończonej z dobrym postępem czteroklasowej szkoły pospolitej i ukończyli 14 rok życia. Nadto, w braku takiego świadectwa będą przyjęci tacy uczniowie, którzy przy egzaminie wstępnym okażą przygotowanie, odpowiadające ukończonej czteroklasowej szkole pospolitej. Od uczniów wstępujących do szkoły podmajstrzych, wymaga się nadto dowodu, że odbyli przynajmniej dwuletnią praktykę w swoim zawodzie. Uczniowie, którzy mogą się wykazać świadectwem równorzędnej szkoły przemysłowej, tudzież odpowiednią biegłością w swojem rzemiośle, mogą być przyjęci na kurs II. tej szkoły.

Przyjmowanie uczniów odbywa się na początku półrocza zimowego w tym czasie, który dyrekcya corocznie podaje do wiadomości publicznej. Uczniowie, którzy wystąpili podczas roku szkolnego lub zostali wykreśleni z powodu nieregularnego uczęszczania do szkoły, mogą tylko wyjątkowo uzyskać przyjęcie powtórne w tym roku szkolnym.

Uczniów, zgłaszających się do szkoły stolarstwa i ślusarstwa budowlanego, przyjmuje się w tym porządku, w którym się zgłaszają. Jeżeli zgłosi się więcej uczniów, niż ich pomieścić można w warsztatach szkolnych, natenczas dyrekcya w porozumieniu z nauczycielami przyjmuje na naukę tych kandydatów, którzy wykażą się lepszem przygotowaniem i uzdolnieniem fizycznem dla pracy warsztatowej, o czem uwiadamia rodziców lub opiekunów ucznia. Kandydat, który z powodu braku miejsca nie został przyjęty na naukę w warsztacie, może być przyjęty jako uczeń zwyczajny na inne przedmioty nauki, a przy dobrym postępie ma pierwszeństwo przed innymi kandydatami przy przyjęciu w roku następnym lub wstąpieniu do warsztatu w tym samym roku, gdyby miejsce w warsztacie zostało opróżnione.

Opłaty szkolne wynoszą: 1. od uczniów szkoły podmajstrzych: wpisowe 1 zł. za każde półrocze i czesne 2 zł., również za każde półrocze; 2. od uczniów szkoły stolarstwa i ślusarstwa: wpisowe 1 zł. za każdy rok szkolny i czesne 2 zł. za każde półrocze. Czesne za półrocze zimowe należy składać przy przyjęciu, a za półrocze letnie na początku tego półrocza. Ubodzy a pilni uczniowie mogą być uwolnieni od opłaty czesnego przez c. k. Namiestnictwo. Dochód z wpisowego służy na zakupno środków naukowych i na pomnożenie biblioteki dla uczniów.

Uczniowie są obowiązani zaopatrzyć się w przybory do pisania, rysowania i modelowania. Do robót w warsztatach dostarcza szkoła uczniom materyałów surowych (drzewa, żelaza części łączących i t. p.), tudzież pożycza im do użytku wszelkie narzędzia.

Roboty wykonywane są własnością szkoły, a dyrekcya ma prawo sprzedawać je przedsiębiorstwom przemysłowym na podstawie ceny, obliczonej przez odpowiedniego werkmistrza. Uczniowie nie otrzymują żadnego wynagrodzenia za roboty wykonane. Dyrekcya może rysunki lub modele doborowe ucznia zatrzymać dla użytku szkolnego, a wtedy wydaje uczniowi na jego życzenie odpowiednie poświadczenie.

Przy końcu każdego półrocza otrzymuje uczeń świadectwo kursowe. W razie postępu niedostatecznego z jednego przedmiotu, może uczeń być przypuszczony do egzaminu poprawczego; egzamin poprawczy należy uwidocznić w świadectwie.

Po odbyciu nauki przepisanej otrzymuje uczeń absolutoryum. Jeżeli uczeń szkoły fachowej I. *B)* po upływie przepisanych lat nie nabył wprawy odpowiedniej w pracy ręcznej swego zawodu, natenczas dyrekcya w porozumieniu z nauczycielami może mu odmówić wydania absolutoryum żądając, aby uczeń jeszcze przez rok uczęszczał do warsztatu, a w razie potrzeby także na naukę rysunku. O takiem zarządzeniu należy uwiadomić rodziców lub opiekunów ucznia. O ile absolutoryum szkoły stolarstwa i ślusarstwa budowlanego daje prawo do samoistnego wykonywania rzemiosła, o tem wydane zostanie w swoim czasie osobne postanowienie. Uczeń, który z ważnego powodu opuszcza szkołę przed końcem półrocza, otrzymuje świadectwo frekwentacyjne, w którem poświadcza się tylko jego zachowanie i pilność.

2. Szkoła dla przemysłu artystycznego.

Szkoła dla przemysłu artystycznego przysposabia pracowników inteligentnych w tych kierunkach przemysłu, polegających na zasadach stylu i dobrego smaku, dla których istnieją w niej osobne szkoły zawodowe, tudzież podaje sposobność wydoskonalenia się w rysunku i modelowaniu, które są niezbędnie potrzebne, w wielu rodzajach pracy przemysłowej, wymagających gruntownej znajomości form artystycznych i biegłości technicznych w ich przedstawieniu.

Do szkół zawodowych II. *A)*, *B)*, *C)* i *E)* będą przyjęci uczniowie zwy-

czajni, którzy wykażą się świadectwem ukończonej z dobrym postępem czteroklasowej szkoły pospolitej, lub przy egzaminie wstepnym okażą przygotowanie odpowiadające ukończeniu takiej szkoły. Zwyczajnie wymaga się od ucznia wstępującego, żeby ukończył 14 rok życia; dyrekcya może jednak wyjątkowo przyjąć ucznia poniżej lat 14, jeżeli zresztą posiada warunki przyjęcia.

Uczenice szkoły II. *D)* są bądź zwyczajne bądź nadzwyczajne. Uczenice zwyczajne uczęszczają na wszystkie przedmioty, objęte planem nauki; uczenice nadzwyczajne uczęszczają na naukę niektórych przedmiotów według planu osobnego, ułożonego w porozumieniu z dyrekcyą. Od uczenicy zwyczajnej wymaga się przy przyjęciu świadectwa ukończonej szkoły czteroklasowej pospolitej lub okazania przy egzaminie wstępnym, że posiada wiadomości, odpowiadające ukończeniu takiej szkoły.

Przyjmowanie do nauki warsztatowej odbywa się według tych samych zasad, które podano wyżej w art. 1.

Opłaty szkolne od uczniów zwyczajnych wszystkich oddziałów, tudzież od uczenic zwyczajnych szkoły II. *D)* wynoszą: wpisowe 1 zł. za każdy rok szkolny i czesne 2 zł. za każde półrocze. Opłaty od uczenic nadzwyczajnych szkoły II. *D)* wynoszą: wpisowe 1 zł. za każdy rok szkolny i czesne 5 zł. za każde półrocze. Ubodzy a pilni uczniowie, tudzież uczenice zwyczajne szkoły II. *D)* mogą być uwolnione od opłaty czesnego przez c. k Namiestnictwo. Co do terminu wnoszenia opłat szkolnych i sposobu użycia wpisowego obowiązują przepisy art. 1.

Co do zaopatrywania się uczniów w przybory do rysowania i modelowania, co do wypożyczania narzędzi i materyałów do pracy, nakoniec co do świadectw i absolutoryów obowiązują przepisy analogiczne, zawarte w art. 1.

Dla uczenic szkoły II. *D)* mają obowiązywać przepisy następujące:

Uczenice mają się zaopatrzyć w przybory do rysowania i modelowania. Uczenicom zwyczajnym dostarcza szkoła materyałów do pracy; uczenice nadzwyczajne mają się same zaopatrzyć w te materyały, a w razie gdy je otrzymają w szkole, mają za nie zwrócić cenę zakupna. Roboty bieżące uczennic stanowią ich własność; wyroby skończone uczenic stają się własnością szkoły. Na wystawę robót szkolnych obowiązane są także uczenice nadzwyczajne roboty swoje oddawać.

Przy końcu każdego roku szkolnego otrzymują uczenice zwyczajne świadectwo roczne, a po odbyciu nauki absolutoryum. Uczenice mogą na żądanie otrzymać świadectwo frekwentacyjne; jeżeli uczenica nadzwyczajna zda egzamin z przedmiotów poszczególnych, natenczas otrzymuje świadectwo potwierdzające wynik tego egzaminu.

3. Sale publiczne rysunków i modelowania.

Do sal publicznych rysunku i modelowania przyjmuje się w miarę miejsca każdego, kto wykaże się, że przekroczył prawem przepisany wiek szkolny.

Nauka stosuje się w każdym przypadku do potrzeb frekwentantów, lecz dyrekcya w porozumieniu z nauczycielami czuwa nad tem, żeby tok nauki odpowiadał wymaganiom instrukcyi systematycznej.

Czesne wynosi 5 zł. za każdy rok szkolny; na wniosek dyrekcyi może wyjątkowo nastąpić uwolnienie od opłaty czesnego przez c. k. Namiestnictwo.

Frekwentanci mają się zaopatrzyć w przybory do rysowania i modelowania; wzorów i modeli dostarcza szkoła.

Frekwentanci otrzymują na żądanie świadectwa frekwentacyjne od dyrekcyi.

4. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Do szkoły przemysłowej uzupełniającej przyjmuje się uczniów, którzy: 1. ukończyli z dobrym postępem naukę przygotowawczą (kurs przygotowawczy i pierwszą klasę) w ogólnej szkole uzupełniającej przemysłowej (allgemeine Fortbildungsschule); 2. wykażą się świadectwem ukończonej z dobrym postępem klasy drugiej szkoły średniej; 3. okażą przy egzaminie wstępnym przygotowanie, odpowiadające warunkowi pod 1. Nauka w tej szkole jest bezpłatna; przyborów do pisania, rysowania i modelowania dla ubogich uczniów dostarcza szkoła z funduszu, przeznaczonego na ten cel przez gminę miasta Lwowa.

Dyrekcyi przysłuża prawo żądania od pracodawcy oświadczenia ustnego lub piśmiennego, że swemu terminatorowi pozostawi czas, potrzebny na naukę szkolną. Uczniowie są obowiązani uczęszczać regularnie na naukę według planu tej szkoły.

Po upływie pierwszego roku szkolnego uczeń otrzymuje wykaz pilności i postępu, a po skończeniu nauki dwuletniej, świadectwo za cały czas nauki. Uczniom, posiadającym takie świadectwo, wolno uczęszczać nadal przez czas nieograniczony na naukę rysunku lub modelowania.

III. PLAN NAUKI

zatwierdzony Reskryptem Wysokiego c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z dnia 23. marca 1891 L. 1.608.

Szkoła podmajstrzych

murarskich, ciesielskich, kamieniarskich.

<table>
<tr><th rowspan="2">Kurs zimowy</th><th rowspan="2">Przedmiot</th><th colspan="3">Ilość godzin tygodniowo w szkole dla</th></tr>
<tr><th>Murarzy</th><th>Cieśli</th><th>Kamieniarzy</th></tr>
<tr><td rowspan="9">I.</td><td>Język polski</td><td colspan="3">3</td></tr>
<tr><td>Język niemiecki</td><td colspan="3">3</td></tr>
<tr><td>Rachunki</td><td colspan="3">3</td></tr>
<tr><td>Geometrya</td><td colspan="3">4</td></tr>
<tr><td>Rysunki geometryczne</td><td colspan="3">8</td></tr>
<tr><td>Nauki przyrodnicze</td><td colspan="3">3</td></tr>
<tr><td>Rysunki wolnoręczne</td><td colspan="3">10</td></tr>
<tr><td>Kaligrafia</td><td colspan="3">2</td></tr>
<tr><td>Razem</td><td colspan="3">36</td></tr>
<tr><td rowspan="11">II.</td><td>Język polski</td><td colspan="2">2</td><td>2</td></tr>
<tr><td>Język niemiecki</td><td colspan="2">2</td><td>2</td></tr>
<tr><td>Rachunki</td><td colspan="2">2</td><td>2</td></tr>
<tr><td>Geometrya wykreślna</td><td colspan="2">4</td><td>4</td></tr>
<tr><td>Rysunki geometryczne</td><td colspan="2">6</td><td>6</td></tr>
<tr><td>Konstrukcye budownicze</td><td colspan="2">4</td><td>4</td></tr>
<tr><td>Rysunki budownicze</td><td colspan="2">6</td><td>6</td></tr>
<tr><td>Nauka o materyałach budowlanych</td><td colspan="2">2</td><td>2</td></tr>
<tr><td>Rysunki ornamentalne</td><td colspan="2">8</td><td>6</td></tr>
<tr><td>Modelowanie</td><td colspan="2">—</td><td>4</td></tr>
<tr><td>Razem</td><td colspan="2">36</td><td>38</td></tr>
<tr><td rowspan="10">III.</td><td>Stylistyka przemysłowa polska</td><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr>
<tr><td>Stylistyka przemysłowa niemiecka</td><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr>
<tr><td>Algebra</td><td>4</td><td>—</td><td>—</td></tr>
<tr><td>Konstrukcye budownicze</td><td>4</td><td>4</td><td>2</td></tr>
<tr><td>Rysunki budownicze</td><td>10</td><td>10</td><td>8</td></tr>
<tr><td>Nauka o formach architektonicznych</td><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr>
<tr><td>Rysunki architektoniczne</td><td>8</td><td>8</td><td>6</td></tr>
<tr><td>Rysunki wolnoręczne z modeli</td><td>6</td><td>6</td><td>8</td></tr>
<tr><td>Modelowanie</td><td>—</td><td>—</td><td>6</td></tr>
<tr><td>Razem</td><td>38</td><td>34</td><td>36</td></tr>
<tr><td rowspan="9">IV.</td><td>Buchalterya</td><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr>
<tr><td>Konstrukcye budownicze (kamień i żelazo)</td><td>4</td><td>—</td><td>—</td></tr>
<tr><td>Rysunki budownicze</td><td>10</td><td>—</td><td>—</td></tr>
<tr><td>Projektowanie (wykład i rysunki)</td><td>16</td><td>24</td><td>24</td></tr>
<tr><td>Budownictwo wiejskie</td><td>2</td><td>2</td><td>—</td></tr>
<tr><td>Ekonomia budownicza</td><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr>
<tr><td>Rysunki wolnoręczne z modeli</td><td>—</td><td>6</td><td>—</td></tr>
<tr><td>Modelowanie</td><td>—</td><td>—</td><td>9</td></tr>
<tr><td>Razem</td><td>37</td><td>37</td><td>38</td></tr>
</table>

Szkoła stolarstwa i ślusarstwa budowlanego

połączona z warsztatami.

<table>
<tr><th rowspan="3">Kurs roczny</th><th rowspan="3">Przedmiot</th><th colspan="2">Ilość godzin tygodniowo w szkole dla</th></tr>
<tr><th>Stolarzy</th><th>Ślusarzy</th></tr>
<tr><th colspan="2">budowlanych</th></tr>
<tr><td rowspan="9">I.</td><td>Język polski</td><td colspan="2">3</td></tr>
<tr><td>Język niemiecki</td><td colspan="2">3</td></tr>
<tr><td>Rachunki</td><td colspan="2">3</td></tr>
<tr><td>Geometrya</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td>Rysunki geometryczne</td><td colspan="2">4</td></tr>
<tr><td>Rysunki wolnoręczne</td><td colspan="2">10</td></tr>
<tr><td>Kaligrafia</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td>Prace w warsztacie, w zimie 30, w lecie 42</td><td colspan="2">36 *)</td></tr>
<tr><td>Razem</td><td colspan="2">63</td></tr>
<tr><td rowspan="12">II.</td><td>Język polski</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td>Język niemiecki</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td>Nauki przyrodnicze</td><td colspan="2">3</td></tr>
<tr><td>Geometrya wykreślna</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td>Rysunki geometryczne</td><td colspan="2">4</td></tr>
<tr><td>Rachunki przemysłowe</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td>Stolarstwo budowlane</td><td>3</td><td></td></tr>
<tr><td>Ślusarstwo budowlane</td><td></td><td>3</td></tr>
<tr><td>Rysunki zawodowe</td><td colspan="2">4</td></tr>
<tr><td>Rysunki wolnoręczne</td><td colspan="2">6</td></tr>
<tr><td>Prace w warsztacie, w zimie 28, w lecie 34</td><td colspan="2">31 *)</td></tr>
<tr><td>Razem</td><td colspan="2">59</td></tr>
<tr><td rowspan="10">III.</td><td>Język polski</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td>Język niemiecki</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td>Buchalterya, w półroczu letniem 2</td><td colspan="2">1 *)</td></tr>
<tr><td>Technologia drzewa</td><td>2</td><td></td></tr>
<tr><td>Technologia metali</td><td></td><td>2</td></tr>
<tr><td>Nauka o formach wyrobów przemysłowych</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td>Rysunki z nauki o formach wyrobów przemysłowych</td><td colspan="2">4</td></tr>
<tr><td>Rysunki zawodowe</td><td colspan="2">10</td></tr>
<tr><td>Prace w warsztacie, w zimie 36, w lecie 44</td><td colspan="2">40 *)</td></tr>
<tr><td>Razem</td><td colspan="2">63</td></tr>
</table>

*) Średnia z liczby godzin w obydwóch półroczach.

Szkoła dla przemysłu artystycznego

połączona z warsztatami dla stolarstwa meblowego, snycerstwa, tokarstwa i ślusarstwa artystycznego, wraz ze szkołą zawodową rysunku i modelowania.

Kurs roczny	Przedmiot	Ilość godzin tygodniowo w szkole					
		Rysunków	Modelowania	Stolarstwa	Snycerstwa	Tokarstwa	Ślusarstwa
I.	Język polski	3	3	3	3	3	3
	Język niemiecki	3	3	3	3	3	3
	Rachunki	3	3	3	3	3	3
	Geometrya	2	2	2	2	2	2
	Rysunki geometryczne	4	4	4	4	4	4
	Rysunki wolnoręczne	18	14	10	10	10	10
	Modelowanie	—	4	—	6	—	—
	Kaligrafia	2	2	2	2	2	2
	Prace warsztatowe (przeciętnie w roku)	—	—	32	26	32	34
	Razem	35	35	59	59	59	61
II.	Język polski	2	2	2	2	2	2
	Język niemiecki	2	2	2	2	2	2
	Nauki przyrodnicze	3	3	3	3	3	3
	Geometrya wykreślna	2	2	2	2	2	2
	Rysunki geometryczne	4	4	4	4	4	4
	Rachunki przemysłowe	2	2	2	2	2	2
	Rysunki wolnoręczne	18	—	10	10	10	10
	Modelowanie	—	23	—	6	—	6
	Prace warsztatowe (przeciętnie w roku)	—	—	34	28	34	28
	Razem	33	38	59	59	59	59
III.	Język polski	2	2	2	2	2	2
	Język niemiecki	2	2	2	2	2	2
	Buchalterya	2	2	2	2	2	2
	Technologia według zawodu	—	—	2	2	2	2
	Nauka o formach	6	6	6	6	6	6
	Rysunki zawodowe	36	—	10	10	10	10
	Modelowanie	—	36	—	6	—	6
	Prace warsztatowe (przeciętnie w roku)	—	—	35	29	35	29
	Razem	48	48	59	59	59	59
IV.	Język polski	.	.	.	.	.	.
	Język niemiecki	.	.	.	.	.	.
	Rysunki zawodowe	.	.	.	.	.	.
	Modelowanie	.	.	.	.	.	.
	Prace warsztatowe	.	.	.	.	.	.

Szkoła hafciarstwa i koronkarstwa.

Kurs roczny	Przedmiot	Ilość godzin tygodniowo w szkole: Haftów	Ilość godzin tygodniowo w szkole: Koronek
I.	Rysunki wolnoręczne	8	4
	Roboty ręczne (przeciętnie w roku)	28½	32½
	Razem	36½	36½
II.	Nauka o materyałach w półroczu zimowem 3	1½	1½
	Rysunki wolnoręczne i zawodowe	8	4
	Roboty ręczne (przeciętnie w roku)	27	31
	Razem	36½	36½
III.	Rysunki zawodowe	8	—
	Roboty ręczne (przeciętnie w roku)	28½	—
	Razem	36½	—
IV.	Rysunki zawodowe	8	—
	Roboty ręczne (przeciętnie w roku)	28½	—
	Razem	36½	—

IV. TYMCZASOWY PROGRAM NAUKI

PRZEDMIOTÓW DOTĄD W SZKOLE WPROWADZONYCH.

Język polski.

I. Rok. 3 godz. tyg. Czytanie, objaśnianie i opowiadanie ustępów treści historycznej i opowiadającej. Najważniejsze wiadomości z geografii ze szczególnem uwzględnieniem Europy i monarchii austryacko-węgierskiej, według książki do czytania. Streszczanie czytanych ustępów w formie opowiadającej, jako zadania szkolne, dwa do trzech na miesiąc.

II. Rok. 2. godz. tyg. Czytanie i opowiadanie życiorysów wybitnych mężów na polu przemysłu, historyi rozwoju rękodzieł i ważniejszych wynalazków technicznych i t. p. Dwa zadania szkolne na miesiąc.

III. Rok. 2 godz. tyg. Styl w listach, tytuły, adresy, podania do władz, różne rodzaje listów. Objaśnianie trudniejszych ustępów z książki do czytania. Dwa zadania szkolne na miesiąc, zastosowane do przedmiotu lektury.

IV. Rok. 1 godz. tyg. O listach kupieckich, przepisach pocztowych i telegraficznych, podaniach i prośbach z uwzględnieniem dotyczących przepisów prawnych. Co drugą lekcyę zadanie szkolne.

Podręcznik na wszystkie cztery lata: „Druga książka polska do czytania dla szkół przemysłowych. Lwów 1887, nakł. Tow. Pedag.“ oraz na trzecim i czwartym roku: Romuald Starkel. Nauka prowadzenia ksiąg i korespondencyi przemysłowej“ Lwów 1885.

Język niemiecki.

I. Rok. 3 godz. tyg. Czytanie i tłómaczenie pojedyńczych zdań z języka niemieckiego na polski i odwrotnie z uwzględnieniem odnośnych reguł gramatycznych. Zadania szkolne, dwa do trzech na miesiąc; tłómaczenia z języka polskiego na niemiecki, dyktowane na podstawie lektury szkolnej.

II. Rok. 2 godz. tyg. Tłómaczenie, objaśnianie i opowiadanie ustępów niemieckich ciągłej treści. Uczenie się na pamięć niektórych ustępów z książki. Zadania szkolne co drugi tydzień; krótkie streszczanie lektury szkolnej.

III. Rok. 2 godz tyg. Najważniejsze wiadomości z korespondencyi kupieckiej, układ, forma i różne rodzaje listów. Zadania szkolne dwa na miesiąc z zakresu lektury.

IV. Rok. 1 godz. tyg. Podania do władz, zwyklejsze załatwienia pisemne i dokumenty. Zadanie szkolne co drugą lekcyę.

Podręczniki: „Książka do nauki języka niemieckiego dla szkół przemysłowych“ Lwów 1886 na I i II roku. „Die gewerblichen Geschäfts-Aufsätze von Ernst Ruprecht“. Wien 1887 na III i IV roku.

Rachunki.

I. Rok. 3 godz. tyg. Austryackie miary i wagi, monety krajowe i zagraniczne; cztery działania liczbami całkowitemi i ułamkami dziesiętnymi, podzielność liczb, największa wspólna miara i najmniejsza wspólna wielokrotna. Cztery działania ułamkami zwyczajnymi i zamiana ułamków zwyczajnych na dziesiętne. Zamiana liczb wielorakich na liczby jednoimienne i odwrotnie. Stosunki i proporcye, reguła trzech, praktyka włoska, rachunek spółki, reguła mieszaniny, reguła łańcuchowa. Rachunek procentu i terminu. Brutto, tara i nadwaga, rabat i skonto. Określenie drugiej i trzeciej potęgi, znaczenie drugiego i trzeciego pierwiastka i używanie odnośnych tabel.

Rachunki przemysłowe.

II. Rok. 2 godz. tyg. Przerabianie licznych przykładów, wziętych z zakresu przemysłowego i materyału naukowego roku pierwszego. Obliczanie cen zakupna materyałów według danych faktur i obliczanie cen sprzedaży gotowych wyrobów z uwzględnieniem wszystkich ważnych momentów. Układanie kosztorysów.

Buchalterya.

III. Rok. Określenie i znaczenie wekslu, obliczanie wekslów miejscowych. Objaśnienie, urządzenie i prowadzenie najważniejszych ksiąg rachunkowych przemysłowca w połączeniu z praktycznemi ćwiczeniami w zapisywaniu i zamykaniu ksiąg oraz ustawianiu rocznego bilansu.

Geometrya.

Zasadnicze pojęcie o liniach, powierzchniach i kątach. Przystawanie i podobieństwo figur płaskich. O wielobokach i kole. Obliczanie obwodu, tudzież powierzchni figur płaskich i koła. O bryłach i obliczaniu ich powierzchni i objętości.

Objaśnienie sposobów użycia różnych narzędzi rysowniczych. Ćwiczenia w wyciąganiu prostych i łuków grafionem, szrafirowanie. Nakładanie płaszczyzn farbami. Najważniejsze zagadnienia konstrukcyjne z planimetryi. Konstrukcya elipsy, kassynoidy, linii koszowych i spiralnych. Ornamenta geometryczne.

Nauka o rzutach i cieniach.

Zasadnicze pojęcia o rzutach w ogóle. Rzuty punktu i prostej w różnych położeniach względem płaszczyzn rzutowych. Wyszukiwanie śladów i prawdziwej długości odcinków linii prostej.

Rysowanie rzutów brył geometrycznych i obrotowych na podstawie modeli, w różnych położeniach względem płaszczyzn rzutowych i rzutowe przed-

stawienie przecięć tych brył płaszczyznami i przecięć brył pomiędzy sobą w zestawieniach, ważnych dla praktyki oraz rozwijanie siatek. Rzuty ukośne i zdjęcia z natury w rzutach ukośnych przedmiotów naturalnej wielkości, jakoteż w stosunkach 1 : 2, 1 : 5, 1 : 10.

Konstrukcya cieni własnych i rzuconych ze szczególnem uwzględnieniem form, nadarzających się w zawodzie ucznia.

Nauki przyrodnicze.

Poznawanie zjawisk i rozdział takowych. Ogólne i szczególne własności ciał. Najważniejsze wiadomości z nauki o płynach i gazach. O cieple, elektryczności i magnetyzmie. Nauka o ruchu i równowadze ciał. O sile i pracy mechanicznej. O środku ciężkości ciał. O maszynach pojedyńczych i złożonych. Maszyna parowa. Niektóre wiadomości z geografii fizycznej.

Zjawiska i procesa chemiczne. O ciałach chemicznie pojedyńczych i złożonych. O chemicznem łączeniu się ciał ze sobą. Opis niektórych ciał, mających zastosowanie w przemyśle i sposób ich otrzymywania.

Rysunki wolnoręczne i zawodowe.

Rok I. wspólnie dla wszystkich uczniów. Rysowanie z wolnej ręki linii o różnych kierunkach, kątów, figur umiarowych, dowolnych krzywizn i ornamentów geometrycznych. Kopiowanie według rysunku z tablicy liści stylizowanych, rozet liściowych i kwiatowych, wstęg i ornamentów, służących do wypełnienia płaszczyzn, przyczem objaśnia się uczniom charakterystyczne kształty i wykazuje prawo budowy ornamentu roślinnego stylizowanego, opartego na pierwowzorach natury. Ćwiczenia w użyciu ołówka, pióra i trzciny. Najważniejsze wiadomości z nauki o barwach i nakładanie farbami wodnemi.

Rok II. dział rysunków i modelowania. Rysowanie konturów ołówkiem, piórem i tuszem, według modeli gipsowych Remescha, następnie cieniowanie pędzlem i jedną farbą w czterech tonach. Cieniowanie według modeli gipsowych ołówkiem i kredką, pastelką i węglem za pomocą wiszora. Akantusy kwiaty, różyce, głowice, słupy, fryzy, konsole, hermy emblemy, i t. p. Rysunki wykonują się przeważnie w wielkości naturalnej z uwzględnieniem techniki dekoracyjnej.

Kopiowanie wzorowych tapetów francuskich, malowanie według modeli gipsowych w technice akwarelowej, malowanie farbami klejowemi na papierze i surowem płótnie. Kopiowanie chromatycznie ozdobionych części architektonicznych, jak: podłóg, podpór, pilastrów, podstaw, głowic, cokołów, ścian, fryzów, gzemsów i stropów według wzorów. Malowanie wstęg, narożników, różyc, pól, wnęków i t. p. w technice akwarelowej w naturalnej wielkości i w stosunkach 1 : 2, 1 : 5, 1 : 10.

W rysunkach na dziale **rzeźby i modelowania** kładzie się większy nacisk

na oddanie formy, aniżeli na efekt, z uwzględnieniem robót sztukateryjnych i techniki piórkowej.

Dział snycerstwa, rok II. Tok nauki podobny jak na dziale rzeźby ze szczególnem uwzględnieniem potrzeb snycerza. Rysowanie rzeźbionych listew, ram, tarczy, emblemów i t. p.

Rok III. Rysowanie kredką i węglem pojedynczych części ciała ludzkiego i zwierzęcego. Szkice anatomiczne. Rysowanie piórem, tuszem i farbą przedmiotów według modeli snycerskich w widoku frontowym, bocznym i uwzględnianie przekroi i szczegółów w naturalnej wielkości.

Rok IV. Rysowanie całych postaci ludzkich i zwierzęcych. Kompozycye według danego programu. Rysowanie wykwintnych mebli i przedmiotów snycerskich do użytku służących w różnych widokach wraz z przekrojami. Rysowanie według zdjęć fotograficznych.

Dział stolarstwa. Rok II. Rysowanie intarsyi z uwzględnieniem kolorów drzewa według naturalnych, bejcowanych i politurowanych próbek drzewnych. Rysunek według modeli gipsowych z uwzględnieniem potrzeb stolarza

Dział tokarstwa. Rok II. Tok nauki podobny jak na dziale stolarstwa ze szczególnem uwzględnieniem kształtów profilowanych.

Szkoła uzupełniająca wieczorna. Rok I. Rysunki elementarne. Ornament geometryczny i roślinny. Rysunki według modeli gipsowych, zastosowane do zawodu ucznia.

Rok II. Kopiowanie wzorowych przedmiotów przemysłu artystycznego z uwzględnieniem potrzeb i zawodu ucznia.

Rysunki zawodowe dla stolarzy. Krótki rys nauki o formach architektonicznych z równoczesnem wytłómaczeniem rysunkowego przedstawienia rzeczy w widokach i przekrojach. Rysowanie przedmiotów z zakresu stolarstwa budowlanego i meblowego w skali 1 : 5, 1 : 10 i 1 : 20 i wykonywanie szczegółów w naturalnej wielkości. Szkicowanie i wykonywanie według szkiców rysunków warsztatowych.

Modelowanie.

Nauka modelowania dla uczniów kursu snycerskiego rozdziela się na cztery lata w następujący sposób:

Rok I. Kopiowanie ze wzorów gipsowych prostych liści celem uchwycenia proporcyi modelu w formach najogólniejszych i przyzwyczajenia uczni do pracy w glinie, przyczem jak najczęściej zmienia się wzory i przechodzi stopniowo do coraz trudniejszych liści akantusowych. Dokładne wykończanie modeli pod względem konturu i form we wszystkich szczegółach i przygotowanie pracy do odlewu w gipsie.

Rok II. Kopiowanie coraz trudniejszych modeli podług wzorów gipsowych jakoto: rozet, kapiteli pilastrowych, wypełnień i t. p. w naturalnej wielkości, w pomniejszeniu i w powiększeniu.

Rok III. Modelowanie rzeźb figuralnych podług odlewów gipsowych, medalionów głów w profilu, masek, biustów na tle, oraz figury dziecięce w płaskorzeźbie. Odtwarzanie trudniejszych motywów ornamentalnych w połączeniu z figurami, według rysunku lub fotografii.

Rok IV. Dalszy tok studyów z roku poprzedniego ze szczególnem uwzględnieniem indywidualnych zdolności uczniów.

Technologia drzewa.

Budowa drzewa. Rozdział i rozpoznawanie różnych gatunków krajowych drzewa. Drzewa zagraniczne. Ogólne własności drzewa, przydatnego na materyał budulcowy i do wyrobów artystycznych. O wytrzymałości, sprężystości, twardości, trwałości i łupliwości drzewa. Grzyb drzewny, gnicie i butwienie. O środkach ochronnych i potęgujących trwałość drzewa. Narzędzia do obrabiania i obróbka drzewa. Wykończenie i upiększenie wyrobów z drzewa. Szlifowanie, polerowanie, malowanie, lakierowanie, farbowanie. Obkładanie (furnirowanie), wypalanie, bronzowanie i złocenie.

Nauka o materyałach budowlanych.

Materyały główne, wiążące i poboczne. Materyały naturalne i sztuczne. Drzewo. Rozpoznawanie różnych gatunków drzewa, używanego jako materyał budowlany. O własnościach drzewa i sposobach spotęgowania jego wytrzymałości. Wyrób drzewa budulcowego. Skały. Różne gatunki kamienia krajowego. Obrobienie i użycie kamienia jako materyału budowlanego. Wapno, gips, piasek, glina. Materyały sztuczne. Cegła. Zaprawy wapienne i hydrauliczne. Cement naturalny i sztuczny, zaprawy cementowe i gipsowe. Wyroby z cementu i betonu. Żelazo i szkło, jako materyały poboczne.

Nauka konstrukcyi budowniczych.

Podział nauki budownictwa, podział konstrukcyi budowniczych. Pojęcie nazwy muru, rodzaje murów stosownie do przeznaczenia i jakości materyału; warunki trwałości, stałości i wytrzymałości murów. Sposoby oznaczenia grubości murów (graficzny Rondeleta i rachunkowy Redtenbachera) z równoczesnem wyjaśnieniem zasad zwiększania grubości murów odnośnie do ilości piąter, a stosownie do przeznaczenia i jakości muru. Sposoby wzmacniania murów, ankrowanie. Pojęcie wiązania kamieni w murze w ogólności. Mury ceglane: wymiary cegły normalnej, jej nazwy odpowiednio do położenia w wiązaniu muru, nazwy części cegły. Systemy układu cegieł w odwięzywaniu murów, sytem blokowy (kowadełkowy), krzyżowy, gotycki (polski), i holenderski, z równoczesnem odniesieniem do rzemiosła kamieniarskiego. Mury twierdzowe, sposób układania cegieł. Rodzaje i sposoby łączenia murów pod kątem. Wyprowadzanie wysad i filarów w murach bieżących, filary okienne i drzwiowe, filary wolnostojące, różne ich odmiany co do kształtu.

Mury kominowe i wentylacyjne przy równoczesnem poznaniu rodzai kominów i wentylatorów, sposobów zakładania ich odnośnie do przeznaczenia i bezpieczeństwa. Kominy wolnostojące, fabryczne. Mury z kanałami powietrznymi jako izolującymi, mury z cegieł pustych. Mury oporowo-stokowe, rodzaje i sposoby wyprowadzenia. Mury ozdobne, cegła formowana i profilowana, jej użycie.

Obrabianie kamieni naturalnych, narzędzia kamieniarskie, narzędzia murarskie. Mury z kamieni łamanych i ciosowych, cokoły kamienne z uwzględnieniem sposobów łączenia pojedyńczych kamiemi.

Oznaczenie wymiarów drzewa budulcowego, sposoby połączeń drzewa, konstrukcye stropów, pował i podłóg.

Rysunki z konstrukcyi budowniczych.

Wyczerpujące rysunkowe opracowanie przedmiotu na podstawie odnośnych programów zadań i szkiców, ze szczególnem zastósowaniem do rodzaju rzemiosła; przedstawieniem rzeczy w rzutach, przekrojach, oraz rysunku isometrycznym, a w skali rysunku najprzystępniejszej do zastósowania praktycznego. (Przeciętnie opracowuje jeden uczeń 14 tablic.)

Nauka form architektonicznych.

Wstęp, pojęcie formy architektonicznej w przeciwstawieniu do formy geometrycznej, konieczność wzajemnej łączności konstrukcyi z architekturą. Pojęcie, rodzaje, sposoby rysowania i charakterystyka elementów architektonicznych, zasady łączenia tychże w kombinacye gzymsów. Podział architektoniczny w kierunku poziomym, gzymsy, ich zadanie w budowie architektonicznej, rodzaje i odmiany, zasady kompozycyi tychże, prawo trójdzielności architektonicznej.

Podział architektoniczny w kierunku pionowym, pojęcie kolumny, filara i pilastru, dolna średnica jako miara zasadnicza, pojęcie systemu (porządku) architektonicznego jako całości, prawo trójdzielności, podbudowa, śródbudowa, nadbudowa.

Pojęcie stylu jako piętna budowy, krótki pogląd na style starożytne grecki i rzymski jako podstawę do zrozumienia form epoki odrodzenia.

Systemy (porządki) architektoniczne: toskański, dorycki, joński, koryntski, kompozytowy, epoki odrodzenia form rzymskich podług wzorów Vignoli, przy szczegółowem przedstawieniu charakterystycznych znamion, sposobów konstrukcyjnego rysowania głowic (kapiteli), wzajemnej wspólności typowej, przy równoczesnem porównaniu z formami greckiemi na odnośnych wzorach.

Karyatydy, atlanty, hermy, konsole i t. p. szczegóły artystyczno-dekoracyjne, jako motywa architektoniczne. Zasady tworzenia całości architektonicznych ze szczególnem uwzględnieniem podziału płaszczyzny.

Rysunki form architektonicznych.

Szczegółowe opracowanie rysunkowe przedmiotu, na podstawie odnośnych szkiców i rysunków z tablicy za pomocą najprzystępniejszych metod technicznego wykonania rysunku, przy kładzeniu szczególnej wagi na łatwe przedstawienie a dokładne zrozumienie plastyki form architektonicznych. Rysowanie systemów architektonicznych przy zachowaniu jednej miary i zupełnem zestawieniu całości, celem łatwego zrozumienia rzeczy i przyswojenia ustosunkowania. (Przeciętnie opracowuje jeden uczeń 12 tablic rysunkowych).

Kaligrafia.

Pismo polskie podług wzorów Nowickiego, pismo niemieckie i pismo rondowe podług Greinera. Pismo drukowane i ozdobne.

V. WARSZTATY I PRACOWNIE SZKOLNE.

W skład organizmu c. k. Państwowej Szkoły przemysłowej wchodzą w myśl statutu tejże szkoły na razie 4 oddzielne warsztaty, a mianowicie: *a)* dla ślusarstwa budowlanego i artystycznego; *b)* dla stolarstwa budowlanego i meblowego; *c)* dla tokarstwa i *d)* dla snycerstwa. Oddział dla kobiet połączony jest nadto z pracownią robót ręcznych; *e)* dla haftów i *f)* dla koronek.

Nauka warsztatowa stanowi wprawdzie ważną część organiczną programu szkoły, niema jednak wyłącznej przewagi nad innymi przedmiotami, objętymi planem nauki. Szkoła, jako zakład kształcący, tem różni się od warsztatu prywatnego, że nie spuszczając z oka celów praktycznych, podaje zarazem uczniom w formie możliwie przystępnej te niezbędne wiadomości, które obok rysunku zawodowego dają podstawę do samoistnej pracy i twórczości przemysłowej. Zadaniem warsztatów szkolnych jest tedy wychowanie rzemieślników nie tylko biegłych w rzemiośle i obeznanych wszechstronnie z techniką odnośnego zawodu, ale przedewszystkiem rzemieślników inteligentnych, zdolnych kiedyś zająć wybitniejsze stanowiska na polu produkcyi przemysłowej w kraju.

Warsztaty tutejszej szkoły mają do dyspozycyi siłę mechaniczną, której dostarcza motor gazowy o sile 8 koni. Urządzenie dotychczasowe niezupełnie jeszcze wykończone, którego wartość wynosi około 18.000 zł. w. a. przedstawia się w następujący sposób:

a) Pracownia ślusarska posiada prócz potrzebnej liczby śrubsztaków, jedne nożyce zwyczajne do blachy, a drugie duże o długości noży 1 *m*., dalej wiertarkę ręczną, wiertarkę do transmisyi przystosowaną i takąż wiertarkę o szybkim obrocie; tokarkę wyrównywującą (z śrubą kierowniczą), dwie tokarki mniejsze z deptakiem i transmisyą oraz 2 toczydła do szlifowania. Oddzielnie umieszczona kuźnia posiada 1 ognisko przenośne, 3 ogniska żelazne, zasilane wspólnym wentylatorem, a nadto jedno z tych ognisk posiada od-

dzielny miech kowalski cylindrowy i może być używane niezależnie od ruchu transmisyi.

b) Pracownia stolarska posiada 20 warsztatów, kompletnie wyposażonych we wszystkie narzędzia potrzebne, piłę cyrkularną, piłę taśmową i podwójną maszynę do wyżłabiania (frezowania), ręczną maszynę do ciągnienia profili, a wreszcie 2 toczydła do ostrzenia narzędzi.

c) Pracownia tokarska posiada 6 tokarek drewnianych i jedną żelazną z przyrządem do toczenia przedmiotów owalnych i 1 toczydło do ostrzenia narzędzi, poruszone za pomocą transmisyi.

d) Pracownia snycerska rozporządza 24 warsztatami snycerskimi, dwoma toczydłami do ostrzenia dłut i wszelkimi potrzebnymi przyborami.

PROGRAM NAUKI PRAKTYCZNEJ.

a) Ślusarstwo. Praktyczne ćwiczenia przy śrubsztaku, a mianowicie w używaniu pilnika, dłuta ślusarskiego, młotka i tłuczków (Bunzen) etc. Ćwiczenia w używaniu maszyn pomocniczych. Ćwiczenia we wytłaczaniu, rytowaniu, cyzelowaniu i nagryzaniu kwasami. Sporządzanie okuć prostych i ozdobnych do okien, drzwi i mebli, zamków konstrukcyi zwykłej i skomplikowanej Wykonywanie według osobnych rysunków przedmiotów budowlanych, oraz mniejszych przedmiotów ozdobnych do użytku służących, jak kasety, lichtarze, latarnie etc.

Ćwiczenia w kuźni rozciągają się na utrzymywaniu ogniska w należytym stanie, pomaganiu przy kuciu, spogrzewaniu (szwajsowaniu) żelaza, odkuwaniu narzędzi ślusarskich, kuciu przy pomocy form, staleniu, hartowaniu, lutowaniu. Nadto wykonywują się kute ornamenta, liście, rozety, kwiaty i t. d.; kraty proste i ozdobne w różnem zastosowaniu, świeczniki, krzyże i inne przedmioty, jednak o tyle, o ile to celom szkoły odpowiada.

Nauka praktyczna udziela się z uwzględnieniem bądź kierunku budowlanego, bądź artystycznego, stosownie do tego, jakiemu zawodowi uczeń poświęcić się zamierza, oraz z uwzględnieniem zdolności ucznia postępując zawsze systematycznie od rzeczy łatwiejszych do trudniejszych. Zważa się przytem z jednej strony na dokładność wykonania, a z drugiej na poprawność form i zapoznanie ślusarzy artystycznych z techniką dawnych mistrzów tego zawodu.

b) Stolarstwo. Sposób używania wszelkich narzędzi stolarskich, szlifowanie ich i ostrzenie pił. Obrabianie drzewa za pomocą piły, hebla i dłuta, systematyczne przerabianie wszelkich połączeń drzewnych, ważnych dla stolarstwa budowlanego i meblowego, kitowanie, klejenie, szlifowanie i politurowanie, bajcowanie drzewa, wykładanie (furnirowanie), żłobkowanie i profilowanie, szlifowanie i politurowanie różnych profili, wypalanie (Brandtechnik). Intarsye z drzewa, metalu i kości słoniowej.

Wykonywanie według osobnych rysunków okien, drzwi, bram i pułapów, drobnych sprzętów, mebli prostych i wykwintnych pojedyńczo oraz całych urzą-

dzeń pokojowych, wszelako tylko w granicach, nie przekraczających celów szkolnych.

Nauka uwzględnia osobno zadania stolarzy budowlanych i meblowych i czyni zadość wymaganiom co do dokładności roboty i pewności wykonania. W późniejszym okresie nauki przynagla się uczni do przyswojenia sobie potrzebnej w życiu przemysłowca szybkości w wykonywaniu.

c) T o k a r s t w o. Zapoznanie uczni z tokarką i ćwiczenia w używaniu narzędzi tokarskich. Obrabianie różnych gatunków i rodzai drzewa na tokarce, przerabianie systematycznego toku nauki, złożonego z prostych form i bogato profilowanych, toczenie pierścieni i kul, cięcie gwintów, toczenie przedmiotów owalnych, wiązania form toczonych, szlifowanie bajcowanie i politurowanie na tokarce.

Sporządzanie według rysunków drobnych przedmiotów do użytku służących i zbytkowych, jako to: podstawek, talerzy, puszek, futerałów, lichtarzy, szachów i t. d. Wykonywanie części toczonych do sprzętów i mebli, form toczonych z zakresu budowlanego, jak balustrad, zakończeń architektonicznych i t p. Toczenie pianki, rogu, kości i bursztynu, i wyrabianie z tych materyałów różnych przedmiotów jak: fajek, cygarniczek, kul bilardowych, rączek do lasek i t. p.

d) S n y c e r s t w o. Wprawa w używaniu różnych dłót snycerskich i przerobienie elementarnego toku nauki. Kopiowanie wzorów snycerskich prof. Klotza z uwzględnieniem starannego wykończenia kształtów. Liść akantusowy w części, całości i w rozwoju ornamentalnym, kopiowanie ornamentów snycerskich według modeli gipsowych z uwzględnieniem części figuralnych. Ornamenta wzorowe w płaskorzeźbie, w pełnej rzeźbie i w technice à jour. Kapitele, fryzy, rozety, podpórki i t. p. Części figuralne ciała ludzkiego według wzorów prof. Klotza. Całe figury ciała ludzkiego, figury zwierzęce w części i całości. Ćwiczenia w zastosowaniu ornamentu do upiększenia przedmiotów codziennego użycia. Łączenie figur z ornamentem roślinnym. Rozwiązywanie zadań snycerskich w ozdabianiu wyrobów stolarskich. Samoistne kompozycye.

ROBOTY KOBIECE.

e) H a f c i a r s t w o. *Rok I.* Ściegi Holbeina. Mereszka szwedzka z zarabianiem brzegów w kanwie i wszywaniem szutasiu. Frędzle nasilane i naturalne; sznureczek i kutasik jedno, dwu i trzykolorowy. Węzeł krągły, mieniany, w zęby, z plecionką, z plecionką podwiązany, tasiemeczka półwęzła płaskiego, tasiemeczka całego węzła płaskiego, węzeł płaski mieniany, podwijany, podkładany, zawijany; węzeł płaski i krągły z dodawanemi nitkami w róg, węzeł Izabela i rozmaite zestawienia Tamburowanie jedną, dwoma i trzema nitkami, złotem, srebrem i jedwabiem. Mereszka rumuńska, wzory obwijane, przetykane i podkładane. Ścieg gałązkowy, kutasikowy i smyrneński w krosnach. Prowadzenie książki robót. Przenoszenie wzorów na materyę.

Rok II. Haft kolorowy i haft biały rozmaitymi ściegami, ażury szwajcarskie, wykonywanie monogramów. Frędzle macramé, szutaś grecki, siatki, koronki hiszpańskie. Prowadzenie książki robót i przenoszenie wzorów na materye. Wykłuwania wzorów.

Rok III. Punto tirato, haft Janina, grecki, arabski, węzełkowy, perski, haft sznelką, chiński, japoński i rococo. Haft tasiemeczkami, cieniowany i marokański. Prowadzenie książki robót, przenoszenie wzorów na materye i wycinanie w kartonie.

Rok IV. Zarabianie koronek szytych. Haft cieniowany, malowidło igłą. Aplikacya w rękach, bez sznureczka, ze sznureczkiem i wkładanie sukna w sukno. Aplikacya w krosnach, obszywanie sznureczkiem jedwabnym, muszelkami jedwabnemi, sznurkiem złotym, zarabianie tła i wzorów różnymi ściegami, obhaftowywania atłaskiem. Haft złoty w różnych wzorkach i ściegach, zarabianie ściegów starożytnych i siateczek; naśladowanie tkanin, monogramy i herby. Prowadzenie książki robót, przenoszenie wzorów na materyą i wycinania materyi.

f) K o r o n k a r s t w o. Tasiemka z brzegiem, z pikotami, z kryciami, ząbki z warkoczyków, krągłe i spiczaste, tasiemka gipiurowa. Koronki weneckie z nici i bawełny z tasiemeczką pojedyńczą, sznurkiem i warkoczykiem; z jedwabiu i z jedwabiu ze złotem. Koronki idryjskie w różnem wykonaniu. Elementa koronek duchesse z tłem i bez tła z jedwabiu i nici. Koronki czeskie i wstawki z tych koronek.

Koronki duchesse z tłem i bez tła jedwabne i niciane. Koronki reticella, od najgrubszych do najcieńszych z nici, jedwabiu i złota. Koronki gipiurowe, brukselskie i relief z jedwabiu i nici.

Koronki igłowe, konturowanie, ścieg płócienkowy, tiulowy, ażurowy, dzierganie, ząbki i pajączki; koronki weneckie z jedwabiu złotego i kolorowego, koronki z tiulem ręcznym i fabrycznym, koronki relief.

VI. SKŁAD GRONA NAUCZYCIELSKIEGO Z KOŃCEM R. SZK. 1892/3.

DYREKTOR:

Gorgolewski Zygmunt, c. k. Dyrektor, architekt, były król. pruski rądca budownictwa.

NAUCZYCIELE:

Tschirschnitz Wincenty, były dyrektor byłej c. k. Szkoły dla przemysłu artystycznego we Lwowie, VIII kl. rangi, pełnił obowiązki profesora i uczył rysunków w publ. sali dla kobiet tyg. godz. 10.

Kłapkowski Władysław, c. k. profesor, docent miejskiej szkoły przemysłowej, członek głównego Zarządu Tow. pedagog., uczył rachunków, buchalteryi i rysunków wolnoręcznych tyg. godz. w półr. zim. 28, w półr. let. 17.

Münnich Tadeusz, c. k. rzeczywisty nauczyciel, architekt, uczył nauki o formach architektonicznych, konstrukcyi i rysunków budowniczych, kaligrafii i rysunków na kursie wieczornym tyg. godz. w półr. zim. 27, w półr. letn. 15.

Pietsch Edward, c. k. rzeczywisty nauczyciel, artysta malarz, uczył rysunków artystycznych, figuralnych, zawodowych na oddziałach artyst. i w szkole uzupełn. 27 godz. tyg w obu półr.

Widt Seweryn, c. k. rzeczywisty nauczyciel, inżynier cywilny, zast. profesora na Politechnice, uczył geometryi i rysunków geometrycznych, nauk przyrodniczych, technologii drzewa i nauki o materyałach budowlanych, tyg. godz. w półr. zim. 28, w półr. let. 11.

Bronikowski Kaźmirz, c. k. rzeczywisty nauczyciel, uczył języka polskiego, niemieckiego i geografii, tyg. godz. 22 w obu półr.

Bruchnalski Kaźmirz, c. k. nauczyciel i kierownik warsztatów, uczył rachunków przemysłowych tyg. godz. 5 od 1. maja 1893.

SUPLENCI:

Głowacki Justyn, suplent, egz. z geometryi wykr. dla wyższych szkół realn., uczył geometryi, rys. geometr., geometryi wykreślnej, rachunków i kaligrafii tyg. godz. w półr. zim 29 w półr. let. 15.

Kühn Henryk, suplent, artysta malarz, uczył rysunków i kaligrafii, tyg. godz. w półr. zim. 30, w półr. let. 20.

NAUCZYCIELE ZAWODOWI:

Bełtowski Juliusz, c. k. zawodowy nauczyciel X. kl. r. artysta-rzeźbiarz, prowadził naukę w atelier snycerskiem tyg. godz. w półr. zim. 36, w półr. let. 42.

Wiśniowiecki Tadeusz, nauczyciel, artysta rzeźbiarz, uczył modelowania, tyg. godz. 24. w obu półr.

NAUCZYCIELKI:

Rybak Katarzyna, udzielała nauki haftów tyg. w półr. zim. 26, w półr. let. 32.

Knée Marya, udziełała nauki koronek, tyg. godz. w półr. zim. 28, w półr. let. 34.

Komorowska Helena, uczyła rysunków tyg. godz. 14 w obu półr.

WERKMISTRZE:

Żaak Henryk, c. k. werkmistrz XI. kl. r. dla nauki stolarstwa, udzielał nadto nauki rysunków zawodowych dla stolarzy na kursie wieczornym tyg. godz. 4.

Stach Szczepan, werkmistrz dla nauki ślusarstwa.

Król Michał, werkmistrz dla nauki tokarstwa.

VII. SPRAWY OSOBISTE
I CZYNNOŚĆ POZASZKOLNA CZŁONKÓW GRONA NAUCZYCIELSKIEGO.

Zygmunt Gorgolewski, urodził się w Solcu w W. Ks. Poznańskiem w r. 1845. Nauki ukończył, złożywszy egzamin dojrzałości, w gimnazyum realnem w Poznaniu W r. 1866 udał się na król. akademią budowniczą do Berlina. W r. 1871 złożył tamże pierwszy, a w r. 1874 drugi i ostateczny egzamin państwowy na architekta i inżyniera, uprawniający do służby rządowej w Prusach. Do r. 1887 przebywał stale w Berlinie, gdzie budował najprzód wielki dworzec osobowy kolei żelaznej (Lehrter Bahnhof). Przez kilka miesięcy był w urzędzie budowniczym miejskim jako zastępca naczelnika tegoż urzędu. Przeszedłszy w służbę państwową do król. komisyi ministeryalnej budowniczej, wykonał rozszerzenie gmachu król. biura statystycznego, oraz przebudowanie gmachu ministerstwa rolnictwa, domen i lasów. W r. 1877 powołany został do król. ministerstwa robót publicznych, w którem przez 2½ roku pracował. Poczem zawezwany został do urzędu nadwornego budowniczego cesarza Wilhelma I. jako architekt. W tym charakterze przebywał przeszło 7 lat i wypracowywał wszystkie projekta architektoniczne, jakie w tym peryodzie się znachodziły, oraz miał nadzór nad temi budowlami, które się wykonywały. Mianowicie: projekta w kilku stylach na budowę nowego tumu protestanckiego i Campo santo, na restauracyą jednej części zamku królewskiego, na nowy pałac królewski w Bellevue pod Berlinem; plany do restauracyi królewskich zamków w Królewcu i w Kiel. Projekta i nadzór nad wykonaniem restauracyi dawniejszej kaplicy królewskiej w zamku w Berlinie i rozszerzenie zamku księcia Fryderyka Karola tamże. W r. 1886 przeniesiony został powtórnie do król. ministerstwa robót publicznych, a w r. 1887 do Halli nad Salą. W r. 1885 mianowany został król. inspektorem budownictwa i w tym charakterze wykonał w Halli budowle uniwersyteckie, mianowicie: instytut fizykalny, pierwszą w ogóle w Prusach uniwersytecką klinikę psychiatryczną, składającą się z kilku izolowanych budynków, przebudował część kliniki chirurgicznej, postawił nowe muzeum archeologiczne i dał specyalne projekta na budowę instytutu chemicznego i pharmakologicznego tamże. W r. 1891 przeniesiony został do Hildesheimu, w Hannowerskiem, jako członek tamtejszej rejencyi (königl. Regierung). Przy tej władzy był referentem dla spraw budowlano szkolnych i dla budowli uniwersyteckich w Göttingen.

W r. 1893, dnia 20. stycznia l. 28905/92 powołany został przez J. E. pana Ministra Wyznań i Oświaty z Wiednia, na mocy upoważnienia Najjaśniejszego Pana, na Dyrektora c. k. Państwowej Szkoły Przemysłowej we Lwowie.

W tym celu prosił o uwolnienie swe ze służby państwowej pruskiej i takowe uzyskał na mocy własnoręcznie podpisanego patentu przez cesarza Wilhelma II. na dniu 14. lutego 1893, z nadaniem mu tytułu królewskiego rądcy budownictwa.

W czasie swej działalności w Berlinie był asystentem na tamtejszej król. politechnice w dziale projektowania architektonicznego przez lat 7. Oprócz tego brał udział w najgłówniejszych w Niemczech swego czasu konkurencyach architektonicznych. Mianowicie w r. 1872 w międzynarodowej konkurencyi na gmach parlamentu niemieckiego projekt jego na 105 nadesłanych prac, zyskał pochlebną ocenę.

W r. 1882, w drugiej międzynarodowej konkurencyi na tenże parlament, projekt jego na około 200 konkurentów zyskał czwartą nagrodę. W konkursie na gmach sądu rzeszy w Lipsku (Reichsgerichtsgebäude) projekt jego do najwybitniejszych należał. Wykonał wreszcie pierwszy projekt na wspaniały most cesarza Wilhelma w Berlinie.

Z prywatnej działalności, oprócz pomniejszych dworów i domów, zasługują na wzmiankę: w Poznaniu gmach Tow. Przyjaciół Nauk i domy przed teatrem Polskim tamże; w Poznańskiem: pałacyk ks. Radziwiłła w Bagateli, pałace hr. Czarneckiego w Raszewach i w Siekowie, hr. Kwileckiego w Oporowie i pani hr. Działyńskiej, z książąt Czartoryskich, pałac w Gołuchowie. Projekt na restauracyą historycznego zamku ks Radziwiłłów w Ołyce na Wołyniu. Restauracya kościoła starożytnego we Wrześni, plany na restauracyą katedry w Poznaniu. Budowa kaplicy hr. Czapskich w Smogulcu w Poznańskiem. Nadto w Niemczech z gmachów publicznych: plany na jedną szkołę wyższą dla dziewcząt w Berlinie, na sądy ziemiańskie i okręgowe w Opolu, na Szląsku i w Olsztynie w Prusach; projekt na więzienie w Świdnicy i Królewskiej Hucie na Szląsku i t. d. Wreszcie plany specyalne na wielki król. zakład kąpielowy w Oeynhausen we Westfalii.

Podróże naukowe odbył kilkakrotnie po Niemczech i Austryi; zwiedził część Rosyi, Paryż, Szwajcaryą, i w czasie kilkomiesięcznego pobytu szczegółowo całe Włochy.

W Krakowie był wezwany na członka sądu, mającego ocenić projekta na budowę teatru tamże. Na wystawie sztuki polskiej w roku 1887 w Krakowie, w dziale architektonicznym, sam jeden dyplom honorowy, jako najwyższą nagrodę, otrzymał.

W r. 1893 uzyskał we Lwowie pierwszą nagrodę za projekt na pałac sztuki na wystawie powszechnej krajowej w r. 1894 i należy do dwóch komisyi tejże wystawy

Tschirschnitz Wincenty, ur. 1839 we Lwowie, uczęszczał do szkoły realnej przy c. k. Akademii technicznej we Lwowie. Prywatnie pobierał naukę malarstwa i modelowania. Od roku 1873 do 1876 uczęszczał do c. k. Szkoły dla sztuki i przemysłu przy Austryackiem Muzeum we Wiedniu i otrzymał od tego zakładu absolutoryum. W roku 1878 otrzymał od Komisyi egzaminacyjnej we Wiedniu świadectwo uzdolnienia na nauczyciela rysunków dla wyższych szkół realnych. Przed rokiem 1873 był zastępcą nauczyciela do rysunków przy szkole realnej we Lwowie i nauczycielem rysunków na przygotowawczym roku c. k. Akademii technicznej.

Reskryptem J. E. Pana Ministra Wyzn. i Ośw. z dnia 31. maja 1876 L. 4.466 został mianowany prow. kierownikiem i nauczycielem przy nowo kreowanej c. k. Powszechnej Przemysłowej Szkole rysunków i modelowania we Lwowie; zaś reskryptem z dnia 25. września 1878 L. 15.111 rzeczywistym kierownikiem i nauczycielem przy tejże szkole w randze IX. klasy.

Reskryptem z dnia 23. kwietnia 1887 L. 23.531 zamianowany został przez J. E. Pana Ministra Wyznań i Oświecenia w uznaniu gorliwej i skutecznej działalności Dyrektorem w VIII. kl. rangi przy c. k. Zawodowej Szkole dla Przemysłu artystycznego we Lwowie, a rozporządzeniem z dnia 2. października 1891 L. 20.994 kierownikiem c. k. Państwowej Szkoły Przemysłowej.

W ostatnich latach był członkiem Komisyi egzaminacyjnej dla szkół ludowych i wydziałowych, i komisarzem rządowym dla inspekcyi uzupełniających szkół przemysłowych.

W celu szerszego wykształcenia w zawodzie dla przemysłu artystycznego i szkolnictwa zwiedził tenże wystawę w Monachium w roku 1876, zaś w roku 1878 międzynarodową wystawę w Paryżu, a w roku 1880 Wenecyą. W celach naukowych otrzymał stypendya przez c. k. Ministerstwo Wyzn. i Ośw. mianowicie w roku 1881 dla zwiedzenia południowych Niemiec, w roku 1882 celem studyowania międzynarodowej wystawy dzieł sztuki we Wiedniu i zwiedzenia wystawy przemysłowej w Tryeście, tudzież szkół zawodowych w Wallachisch Meseritsch i w Zakopanem, zaś w czasie feryi świątecznych wystawy w austryac. Muzeum dla sztuki i przemysłu i dla zapoznania się w udzielaniu nauki w Technologicznem Muzeum we Wiedniu.

W roku 1884 zwiedził tenże w powyżej oznaczonym celu szkoły zawodowe w Styryi, Karyntyi, Tyrolu i Wyższej Austryi. W roku 1888 był na wystawie we Wiedniu i Salzburgu, zwiedził południowe Niemcy, był w Pradze, Dreznie i studyował urządzenia szkoły garncarskiej w Cieplicach. W roku 1880 był na wystawie w Paryżu, a w r. 1891 na wystawie w Pradze W roku 1877 otrzymał tenże za prace (dekoracyjne malarstwo) na Wystawie krajowej we Lwowie medal zasługi.

Do publikacyi wydanej przez Muzeum miejskie przemysłowe we Lwowie »Wzory przemysłu domowego« i »Zabytki przemysłu artystycznego w Polsce« dostarczył tenże część odpowiednich rysunków malowanych.

Kłapkowski Władysław, ur. d. 18. czerwca 1849 r. w Odrzechowie w Galicyi. Po ukończeniu Akademii technicznej we Lwowie pełnił w r. 1875 obowiązki asystenta rysunków w c. k. Szkole politechnicznej, a od r. 1877 obowiązki nauczyciela przy c. k. Szkole dla przemysłu artystycznego we Lwowie, w którym to charakterze został stale zamianowany reskr. J. E. Pana Ministra W. i O. z dnia 9. lutego 1890. l. 17244. Na mocy reskr. ministeryalnego z d. 2. października 1892. l. 20994 mianowany został rzeczywistym nauczycielem c. k. Państwowej Szkoły przemysłowej, a następnie zatwierdzony w zawodzie nauczycielskim z tytułem c. k. profesora.

W l. 1890 91 pełnił funkcye komisarza rządowego do inspekcyi szkół

uzupełniających przemysłowych w środkowej Galicyi. Na wystawie przemysłowej w Podjebradach w Czechach otrzymał medal srebrny za dekoracyą przedmiotów z drzewa farbami wodnemi.

Napisał: O nauce rysunków w szkołach ludowych i uzupełniających przemysłowych w czasopiśmie »Szkoła« z r. 1891.

Münnich Tadeusz, ur. d. 26. lipca 1861 r. w Krakowie, ukończył tamże szkoły średnie a następnie wydział architektury na Politechnice lwowskiej i w r. 1885 złożył przepisane rządowe egzamina. Po odbyciu praktyki budowlanej objął obowiązki asystenta budownictwa w c. k. Państwowej Szkole przemysłowej w Krakowie, gdzie zastępywał profesora, a reskryptem Wys. Ministerstwa W. i O. z dnia 7. września 1891 r. mianowany został rzeczywistym nauczycielem c. k. Państwowej Szkoły przemysłowej we Lwowie.

Wykonał: Projekta fasad kilku domów czynszowych we Lwowie i Krakowie; projekt i kosztorys domu czynszowego i willi, odznaczony medalem bronz. na wystawie hygienicznej we Lwowie r. 1888; projekt kościoła gotyckiego dla Góry św. Jana pod Kalwaryą; szkoły ludowej dla Zatora; domu pod „Łodzią“ w Dębnikach; projekt i plany regulacyi kopca Wandy pod Krakowem; szkice na dwór w Trybuchowcach; projekt na latarnię schodową z kutego żelaza, odzn. drugą nagrodą na konkursie Muzeum przemysłowego w Krakowie r. 1889; na wielki ołtarz gotycki w Żotyni, grobowiec murowany z pomnikiem, liczne szkice na meble i urządzenie c. k. Państwowej Szkoły przemysłowej we Lwowie i t. d. Wykonał projekt i kierował budową bramy wjazdowej na wystawę przemysłu budowlanego we Lwowie r. 1892. i pełnił funkcye sekretarza w komitecie wykonawczym, co dało mu sposobność do pozyskania licznych okazów dla Muzeum budowlanego szkoły. Na wezwanie c. k. Rady Szkolnej kraj. opracowuje plany na wzorowy budynek jednoklasowej szkoły ludowej z drzewa i bierze udział w sekcyach krajowej wystawy w r. 1894 odbyć się mającej«.

Ogłosił drukiem: Monografia kościoła św. Jana Chrzciciela we Lwowie z rysunkami, napisana z okazyi restauracyi tego zabytku, przez autora przeprowadzonej w »Czasopismie techn.« 1888.

Wystawa przemysłu budowlanego we Lwowie, tamże 1892.

Austryackie szkoły przemysłowe na lwowskiej wystawie przemysłu budowlanego r. 1892, tamże.

Pietsch Edward, ur. d. 26. czerwca 1852 r. we Lwowie. Ukończył: wyższą Szkołę realną w Krakowie, dział malarstwa dekoracyjnego w c. k. Muzeum dla sztuki i przemysłu we Wiedniu, uzyskawszy tam medal honorowy, a następnie Akademią sztuk pięknych we Wiedniu. Wreszcie w r. 1883 kurs dydaktyczny dla nauczycieli rysunków w szkołach tkackich. Pracował jako malarz dekoracyjny w Wiedniu w atelier Fischbacha, Fr. Schönbrunera i malarza kościelnego Fr. Jobsta, w Gracu w zakładzie chromolitograficznym A. Mathey i w takimże zakładzie C. A. Poetera w Norymberdze, a w latach 1882—83 odbył w celach artystycznych podróż przez Austryą,

Niemcy i Rosyą, poczem objął obowiązki nauczycielskie w c. k. Szkole tkackiej we Frankstadt na Morawii. W r. 1887 zamianowany został c. k. zawodowym nauczycielem wspomnianej szkoły a reskr. J. E. Pana Ministra W. i O. z dnia 7. września 1891. L. 18.595 rzeczywistym nauczycielem c. k. Państwowej Szkoły przemysłowej we Lwowie.

Wykonał następujące znaczniejsze prace: »Wenera i Adonis«, obraz olejny; portret naturalnej wielkości całej postaci Najjaśniejszego Pana dla sali obrad reprezentacyi miasta Frankstadt; dekorował według własnego projektu salę balową na strzelnicy w Frankstadzie; przeprowadził dekoracyą farbami olejnemi kilku pałaców i willi we Wiedniu i Döblingu, oraz wykonał liczne portrety, za które odznaczony został złotym medalem na wystawie krajowej w Morawii.

Z polecenia zarządu fundacyi br. Hirscha jeździł jako expert w sprawach tkackich do Kołomyi i przedłożył obszerne sprawozdanie. Prócz tego wykonał liczne szkice i rysunki dla Muzeum historycznego i Banku hipotecznego we Lwowie.

Widt Seweryn, ur. d. 25. listopada 1862 r. w Samborze, ukończył Szkołę realną i wydział Inżynieryi na Politechnice we Lwowie, poczem odbył 3 letnią podróż naukową po Niemczech i Francyi. Od początku r. szk. 1892/3 pełnił na mocy reskryptu J. E. Pana Ministra W. i O. z dnia 12. września 1892 L. 19.489 obowiązki rzeczywistego nauczyciela c. k. Państwowej Szkoły przemysłowej, a równocześnie oddawał się pracy zawodowej jako inżynier cywilny i zaprzysiężony znawca sądowy. Od lat kilku wykłada w c. k. Szkole politechnicznej geodezyą wyższą.

Wykonał: Przeważną część niwelacyi ścisłej miasta Lwowa w latach 1882—89; zdjęcie tachymetryczne i projekt korsa spacerowego od rogatki łyczakowskiej do Wysokiego Zamku we Lwowie; zdjęcie Czarnego Dunajca na przestrzeni Nowytarg-Ludzimierz wraz z profilami, dla Wydziału krajowego, podwójną niwelacyę miasta Przemyśla i projekt regulacyi ulic, dla celów wojskowych; zdjęcie tachymetryczne okolicy, tudzież projekt przebudowy drogi sichowskiej, dla magistratu lwowskiego; zdjęcie terenu pod wystawę krajową w r. 1894 z projektem regulacyi i dojazdu, dla komitetu wystawy; model okolicy starego Halicza (1½ mili kwadr.), dla komisyi archeologicznej i t. d. Jako członek komitetu wykonawczego wystawy przemysłu budowlanego we Lwowie r. 1892, był sekretarzem, a nadto członkiem i sekretarzem komisyi sędziów tejże wystawy. Za prace w tym kierunku podjęte otrzymał dyplom honorowy i medal srebrny

Napisał: Z dziedziny astrofizyki w czasopiśmie „Kosmos“ 1889. Do pomiaru na przebitkę, „Czasopismo techniczne“ 1890.

Opad atmosferyczny w Galicyi w r. 1889, tamże.

Karty hydrograficzne Galicyi wraz z izohyetami co 100 *mm* opadu za lata 1887—1890, w publikacyach kom. fizyogr. Akademii Umiej. w Krakowie.

Opad atmosferyczny Galicyi według spostrzeżeń w r. 1890; nakł. Wydz. kraj. 1891.

Bronikowski Kaźmirz, ur. 1861 r. w Ostrowie (W. Ks. Poznańskie), uczęszczał tamże do gimnazyum, a od r. 1879 - 84 przebywał na uniwersytetach w Wrocławiu i Lipsku, oddając się studyom filozofii, pedagogiki, języków i literatur starożytnych, oraz polskiej. W r. 1885. złożył we Wrocławiu egzamin państwowy *pro facultate docendi* ze zakresu powyższych przedmiotów. W r. 1886 uzyskawszy obywatelstwo austryackie pełnił obowiązki zastępcy nauczyciela przy c. k. III. Gimnazyum w Krakowie do 1. października 1892. W maju r. 1892 złożył w Krakowie egzamin rządowy z prawem nauczania języków oraz literatur polskiej i niemieckiej w gimnazyach lub szkołach realnych z językiem wykładowym polskim i niemieckim. Na podstawie tego egzaminu został dekretem z dnia 10. września 1892 r. L. 19.613. zamianowany rzeczywistym nauczycielem języka polskiego, niemieckiego i geografii od 1. października 1893. w c. k. Państwowej Szkole przemysłowej we Lwowie.

Publikował następujące prace: Słowo o stosunku Jana Kochanowskiego do Ronsarda, Kraków 1887.

O Foricoeniach Jana Kochanowskiego, Kraków 1888.

Bruchnalski Kaźmirz, ur. d. 21. grudnia 1861 r. we Lwowie, ukończył tamże Szkołę realną a jednocześnie odbywszy praktykę, uzyskał uzdolnienie do prowadzenia mosiężnictwa. Następnie odbywał studya na Politechnice we Lwowie i na Uniwersytecie w Berlinie z dziedziny nauk matematyczno-przyrodniczych, a w r. 1884 złożył egzamin nauczycielski z matematyki i fizyki dla wyższych szkół realnych. Przez lat kilka pełnił obowiązki asystenta w szkole realnej i na Politechnice, gdzie chwilowo w zastępstwie profesora wykładał matematykę wyższą. W r. 1887 wysłany został przez Wys. c. k. Ministerstwo W. i O. do Wiednia, zkąd po odbyciu praktyki ślusarskiej powróciwszy, objął 1. września 1887 r. kierownictwo mającej się założyć c. k. Szkoły ślusarskiej w Świątnikach. Przeprowadziwszy organizacyą wspomnianej szkoły, zamianowany został c. k. kierownikiem, dekretem z d. 10. stycznia 1892 r. L. 19.387, a uzyskawszy uznanie J. E. Pana Ministra W. i O. z dnia 21. czerwca 1891. L. 5062 za działalność, ku podniesieniu przemysłu domowego w Świątnikach skierowaną, przeniesiony na własną prośbę do Lwowa dla pełnienia obowiązków nauczycielskich i sprawowania kierownictwa warsztatów przy c. k. Państwowej Szkole przemysłowej od 1. maja 1893.

Wykonał następujące prace: Wprowadził w życie, kierował i administrował przez 3 lata Spółką ślusarską w Świątnikach stow. zarejestr. z ogr. poręką i urządził expozycyą wyrobów Świątnickich w pawilonie dla domowego przemysłu austryackiego na wystawie rolniczo-leśnej we Wiedniu r. 1890, odznaczoną dyplomem uznania.

Napisał: Ustrój szkół przemysłowych w Berlinie. 8ka str. 32. Czasop. „Szkoła“ 1888.

Kilka słów o zawodowem szkolnictwie przemysłowem w Austryi, 8ka str. 9. Sprawozdanie Szkoły w Świątnikach 1888/9.

Rzut oka na stosunki przemysłowe Świątnik, 8° str. 8, tamże.

Szkoły zawodowe dla przemysłu metalowego w Niemczech. Sprawozdanie z podróży do Saksonii i Westfalii. Czasop. techn. krak.

Terminologia kłódkarska w Świątnikach, tamże.

Głowacki Justyn, ur. dnia 5. czerwca 1849 w Tłustem w Galicyi, ukończył wyższą szkołę realną w Stanisławowie i Akademią techniczną we Lwowie w r. 1874. W tymże roku został mianowany zastępcą nauczyciela c. k. wyższej Szkoły realnej w Stanisławowie, a w r. 1878 złożył egzamin nauczycielski z geometryi wykreślnej i matematyki dla wyższych szkół realnych. Rozporządzeniem J. E. Pana Ministra W. i O. z dnia 7. września 1891 L. 18.595 mianowany został suplentem przy c. k. Państwowej Szkole przemysłowej we Lwowie.

Kühn Henryk, ur. d. 11. grudnia 1860 w Guzowie guberni Warszawskiej, uczęszczał do szkoły realnej i do seminaryum nauczycielskiego w Warszawie, a następnie przez 3 lata na wieczorne kursa rysunków w c. k. Szkole dla przemysłu artystycznego we Lwowie. W latach 1882—1887 kształcił się w c. k. Akademii Sztuk pięknych we Wiedniu pod kierunkiem prof. Griepenkerla i Eisenmengera. Reskryptem Wys. c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 11. listopada 1892 L. 25.056 mianowany został suplentem c. k. Państwowej Szkoły przemysłowej we Lwowie.

W r. 1877 zajęty był jako malarz przy dekorowaniu cerkwi metrop. św. Jura we Lwowie, a nadto wykonywał prace z zakresu artystycznego przemysłu jako też liczne portrety.

Bełtowski Juliusz, ur. r. 1852 w Nowym Targu, ogólne wykształcenie odebrał prywatnie, przyczem kształcił się w kilku gałęziach przemysłu artystycznego. Odbył podróż do Niemiec, Belgii, Anglii, Francyi, Hiszpanii, Algeryi, Włoch i Szwajcaryi. W Paryżu w r. 1876 otrzymał dwukrotnie na konkursach w *Perle nationale des arts decoratifs* drugą nagrodę, a na międzynarodowej wystawie r. 1878 medal srebrny. W r. 1877 brał udział w wykonaniu tronu dla Jego Świątobliwości Papieża Piusa IX, poczem objął kierownictwo pracowni Sanvrezy, odznaczonej na wystawie r. 1878 złotym medalem. W r. 1880 powróciwszy do kraju i złożywszy egzamin w c. k. Muzeum dla sztuki i przemysłu we Wiedniu, mianowany został nauczycielem snycerstwa w byłej c. k. Szkole dla przemysłu artystycznego we Lwowie, gdzie w dowód uznania otrzymał dwukrotnie nadzwyczajną remuneracyą, a następnie c. k. nauczycielem zawodowym przy Państwowej Szkole przemysłowej.

Na wystawie w r. 1887 w Krakowie fungował jako członek komisyi sędziów, a w dziale sztuki został odznaczony. We wielu wypadkach wzywany był przez strony prywatne, a raz przez Wys. c. k. Namiestnictwo jako rzeczoznawca. Wykonał wiele rzeźb figuralnych szkiców i projektów na wyroby przemysłu artystycznego, planów i urządzeń kościelnych, przeprowadzonych następnie pod jego kierownictwem lub przy jego współudziale, namalował kilka obrazów przeważnie treści religijnej, a w konkursie na pomnik Kościuszki w Chicago r. 1893 uzyskał odznaczenie.

Wiśniowiecki Tadeusz, ur. d. 30. października 1845 we Lwowie, kształcił

się początkowo w Szkole sztuk pięknych w Krakowie, następnie w latach 1870—1874 w król. Akademii Sztuk pięknych w Monachium, a w końcu w r. 1876 w szkole kompozycyjnej prof. Zumbuscha w c. k. Akademii Sztuk pięknych we Wiedniu. Po kilkuletnim pobycie w Paryżu i Rzymie uzupełnił swe studya w kierunku dekoracyjnym w c. k. Muzeum dla sztuki i przemysłu we Wiedniu. W r. szk. 1881/2 objął naukę modelowania w byłej c. k. Szkole dla przemysłu artystycznego we Lwowie, i prowadzi takową dalej w c. k. Państwowej Szkole przemysłowej.

Wykonał następujące prace rzeźbiarskie: Popiersie w marmurze poetki ś. p. Maryi Bartus, umieszczone w kościele OO. Dominikanów i dwa epitafia dla ś. p. Edwarda i Franciszka hrabiów Borkowskich w kościołach św. Antoniego i Maryi Magdaleny we Lwowie; popiersie w marmurze Adama Mickiewicza, zakupione przez Reprezentacyę miasta Lwowa do sali obrad. W konkursach rzeźbiarskich, w których brał udział w Warszawie, Krakowie i we Lwowie wyszczególniono nagrodami następujące prace: »Wisła« r. 1874, Statua Długosza r. 1875; projekt na pomnik Mickiewicza r. 1885; projekt na pomnik Aleksandra hr. Fredry r. 1892 i na pomnik Tadeusza Kościuszki w Chicago r. 1893.

Rybak Katarzyna, ur. w Woteniowie w Galicyi. Po ukończeniu edukacyi szkolnej i odbytym kursie handlowym dla szkół dopełniających uczęszczała na kurs dla nauczycielek robót ręcznych do Urszulinek we Wiedniu. Otrzymawszy świadectwo uzdolnienia ukończyła w latach 1877—82 wyższą szkołę zawodową dla haftów artystycznych we Wiedniu. Reskryptem Wys. c. k. Ministerstwa W. i O. z d. 19. października 1886 L. 18.409 mianowana została nauczycielką haftów przy c. k. Szkole dla przemysłu artystycznego, a po jej reorganizacyi przy c. k. Państwowej Szkole przemysłowej we Lwowie. W latach 1887, 1888 i 1891 jeździła w celach zawodowych do Wiednia, Węgier i Pragi.

Na specyalnej wystawie robót kobiecych w Muzeum przemysłowem we Lwowie otrzymała dyplom szczególnego uznania i pierwszą nagrodę. Wykonała: antepedyum dla OO. Jezuitów, (haft złoty, aplikacya i haft odręczny); poduszeczkę toaletową dla Najdostojniejszej Arcyksiężny wdowy Stefanii, (malowidło igłą, haft złoty z monogramem i koroną); orzeł polski na sztandar, na pogrzeb Mickiewicza w Krakowie, (haft złoty i cieniowany); obraz św. Floryana na sztandar straży ogniowej we Lwowie (malowidło igłą); chorągiew z monogramem i napisem dla PP. Sacré Coeur we Lwowie; chorągiew cechową dla stow. majstrów murarskich, ciesielskich i kamieniarskich we Lwowie (haft złoty odręczny i aplikacya); szarfę z orłem polskim i pogonią litewską do wieńca na pogrzeb Teofila Lenartowicza w Krakowie (haft odręczny i cieniowany).

Knée Marya, ur. w Dawidowie, odebrała wykształcenie prywatnie. W r. 1885 uczęszczała na naukę rysunków w c. k. Szkole dla przemysłu artystycznego we Lwowie, a w r. 1886 ukończyła c. k. Centralny kurs dla nauki koronek we Wiedniu. Reskryptem Wys. c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia

19. października 1886 L. 18.409 mianowaną została nauczycielką robót koronkarskich przy c. k. Szkole dla przemysłu artystycznego, a następnie przy c. k. Państwowej Szkole przemysłowej we Lwowie.

Wykonała: chusteczkę koronkową podług osobnego rysunku dla Najdostojniejszej Arcyksiężny wdowy Stefanii; restaurowała stare koronki, gobeliny, kilimy, dywany perskie, aplikacye i hafty w Muzeum przemysłowem i Instytucie stauropigiańskim. W r. 1888 odbyła podróż po Austryi i Niemczech, a w r. 1890 na wystawie w Podiebradach w Czechach otrzymała pierwszą nagrodę za wyroby koronkarskie.

Komorowska Helena, ur. we Lwowie. Odebrawszy wykształcenie domowe, uczęszczała w latach 1876—78 do szkoły stowarzyszenia »Pracy kobiet« i na naukę rysunków w latach 1877—86 w c. k. Szkole dla przemysłu artystycznego we Lwowie. Od r. 1878 do 1888 pełniła obowiązki nauczycielki rysunków w stowarzyszeniu »Pracy kobiet« i zakładzie naukowym pani M. Bielskiej we Lwowie. W tym czasie rysowała hafty i kilimki z natury i przenosiła te rysunki na kamień litograficzny dla publikacyi p. t. »Wzory przemysłu domowego włościan na Rusi«, wydanej staraniem Muzeum przemysłowego we Lwowie. Odwzorowywała osobliwe kilimy dla p. Wł. Fedorowicza z Okna, tudzież wykonała dla reprodukcyi chromolitograficznej podobizny naczyń starożytnych ze zbiorów i na zamówienie J. E. Włodzimierza hr. Dzieduszyckiego. Reskryptem Wys. c. k. Ministerstwa W. i O. z d. 16. października 1887 L. 17.737 zamianowaną została nauczycielką pomocniczą rysunków w c. k. Szkole dla przemysłu artystycznego, a w następstwie w c. k. Państwowej Szkole przemysłowej we Lwowie z rozszerzonym zakresem nauczania. W r. 1888 odbyła podróż w celach naukowych po Austryi i Niemczech.

Żaak Henryk, ur. w r. 1854 w Tuniechodach w Czechach. W czasie 11-letniej praktyki zawodowej przez 7 lat sprawował zarząd jednej z większych pracowni stolarskiej we Lwowie, a równocześnie uczęszczał przez 6 lat na naukę rysunków w c. k. Szkole dla przemysłu artystycznego, gdzie dwukrotnie uzyskał nagrodę. Przez dwa lata uczęszczał na były kurs specyalny budownictwa przy miejskiej szkole przemysłowej uzupełniającej, a w latach 1882—85 ukończył uzyskawszy I. nagrodę (medal srebrny) wyższy kurs stolarstwa meblowego i budowlanego, tudzież snycerstwa i tokarstwa w Muzeum technologicznem we Wiedniu. W r. 1885 mianowany został werkmistrzem w byłej c. k. Szkole dla przemysłu artystycznego, gdzie równocześnie udzielał naukę zawodowych rysunków, a następnie c. k. werkmistrzem dla nauki stolarstwa w c. k. Państwowej Szkole przemysłowej, przyczem poruczono mu nadal naukę rysunków stolarskich na kursach wieczornych.

W r. 1889 wykonał ramy do lustra i obrazu według własnego projektu, odznaczone I. nagrodą na konkursie Muzeum przemysłowego we Lwowie. Na wystawie w Podiebradach w Czechach r. 1890 otrzymał medal srebrny za stół, krzesło, etc. w stylu renesansowym, dekorowane wypalaniem. Wykonał według własnego pomysłu na swojskich motywach oparte, biurko męskie, od-

znaczone I. nagrodą na konkursie Muzeum przemysłowego we Lwowie r. 1893. W tymże samym roku wykonał podług własnej kompozycyi rzeźbione i malowane okładziny na adres i ewangielią, które Naród ruski ofiarował Jego Świątobliwości Papieżowi Leonowi XIII. Od r. 1885 prowadzi biuro rysunkowe parowej fabryki stolarskiej Braci Wczelaków we Lwowie.

Stach Szczepan, ur. d. 24. grudnia 1866 we Lwowie, ukończył miejską szkołę przemysłową z kursem specyalnym dla mechaniki i uczęszczał na kurs wieczorny rysunków w b. c. k. Szkole dla przemysłu artystycznego we Lwowie. W r. 1884 uzyskawszy zawodowe uzdolnienie w ślusarstwie, pracował we Lwowie, Wiedniu i Bielsku, a w r. 1888 samodzielnie prowadził pracownię ślusarską we Lwowie. W r. 1890 otrzymawszy stypendyum rządowe ukończył c. k. Szkołę dla ślusarstwa artystycznego w Królogrodzie (Königgraetz) w Czechach, poczem od 1. września 1892 mianowany został werkmistrzem c. k. Państwowej Szkoły przemysłowej we Lwowie.

Wykonał podług własnego pomysłu garnitur do pisania w żelazie, kraty nadedrzwiowe i 2 kraty do wypełnienia w stylu niemieckiego renesansu.

Król Michał, ur. 2. lipca 1858 w Zakopanem, ukończył tamże c. k. Szkołę dla przemysłu drzewnego, a następnie odbył kurs specyalny dla snycerstwa i tokarstwa w technologicznem Muzeum przemysłowem we Wiedniu. Od 1. maja 1882 mianowany został pomocniczym werkmistrzem, a od 1. listopada 1885 werkmistrzem w c. k. Szkole zawodowej w Zakopanem, a mianowicie do nauki tokarstwa i początkowego snycerstwa, którą to służbę pełnił do r. 1892. Następnie kształcił się specyalnie w tokarstwie we Wiedniu, poczem objął obowiązki werkmistrza przy c. k. Państwowej Szkole przemysłowej we Lwowie dla nauki tokarstwa od 6. grudnia 1893.

VIII. WYKAZY STATYSTYCZNE.

ŚRODKI NAUKOWE I ZASOBY SZKOŁY Z KOŃCEM ROKU 1892.

1. Urządzenia wewnętrzne liczą 1.156 okazów we wartości	8.832	złr. w. a.
2. Środki naukowe liczą 1,052 okazów we wartości . .	4.721	„ „
3. Biblioteka liczy 365 dzieł wartości	5.112	„ „
4. Narzędzia, warsztaty, tokarki i t. p. 212 okazów wartości	3.359	„ „
5. Urządzenia szkoły haftów i koronek liczą 95 okazów we wartości	536	„ „
Ogólna wartość środków naukowych i zasobów szkoły	22.560	złr. w. a.

Nadmienić wypada, że wartość biblioteki jest większa, jak we wykazie powyższym oznaczono, gdyż ceny dzieł pochodzących z darów już to ze strony Wys. c. k. Rządu, już też instytucyi i osób prywatnych, nie mogły być oznaczone zawsze i w skutek tego zostały zupełnie w spisie wartości pominięte.

Nadto wszystkie środki naukowe, biblioteka, urządzenia, warsztaty w ciągu roku szkolnego 1892/3 znacznego wzbogacenia doznały.

Klasyfikacya.

Poszczególne działy.		Liczba uczniów zapisanych z początkiem roku	Wynik klasyfikacyi z końcem roku: pomyślny	niepomyślny	Liczba poprawek	Nieklasyfikowano
A. Dział budowlany.						
I. Kurs:	Murarstwa . . . . . 11 uczniów					
	Ciesielstwa . . . . . 2 „					
	Kamieniarstwa . . . 2 „	15	13	—	—	2
II. Kurs:	Murarstwa . . . . . 14 uczniów					
	Ciesielstwa . . . . . — „					
	Kamieniarstwa . . . 1 „	15	14	—	—	1
B. Dział przemysłu artystycznego.						
I. Kurs:	Snycerstwa . . . . . 13 uczniów					
	Stolarstwa . . . . . 13 „					
	Tokarstwa . . . . . 5 „	31	14	6	—	11
	Ślusarstwa . . . . . 24 uczniów					
	Rysunku i modelowania 17 „	41	14	7	8	12
II. Kurs:	Snycerstwa . . . . . 4 uczniów					
	Stolarstwa . . . . . 8 „					
	Tokarstwa . . . . . 3 „					
	Ślusarstwa . . . . . — „					
	Rysunku i modelowania 10 „	25	15	4	1	5
III. Kurs:	Snycerstwa . . . . . 3 uczniów	3	2	—	—	1
IV. Kurs:	Snycerstwa . . . . . 3 „	3	3	—	—	—
C. Dział haftów.						
I. Kurs:	. . . . 4 uczenic	4	3	—	—	1
II. Kurs:	. . . . 4 „	4	4	—	—	—
III. Kurs:	. . . . 3 „	3	3	—	—	—
IV. Kurs:	. . . . 2 „	2	2	—	—	—
D. Dział koronek.						
I. Kurs:	. . . . 4 uczenic	4	4	—	—	—
II. Kurs:	. . . . 7 „	7	6	—	—	1
E. Szkoła uzupełniająca.						
Dział rzemiosł budowlanych:						
I. Kurs:	. . . . 10 uczniów	10	4	—	—	6
II. Kurs:	. . . . 6 „	6	2	—	—	4
Dział przemysłu artystycznego:						
I. Kurs:	. . . . 28 uczniów	28	13	—	—	15
II. Kurs:	. . . . 14 „	14	11	—	—	3
	Razem . . .	215	127	17	9	62

Ilość uczniów

podług wyznania z podaniem przeciętnego wieku w poszczególnych działach.

Poszczególne działy.	Wyznanie				Wiek uczniów
	rz. kat.	gr. kat.	ewang.	mojższ.	
A. Dział budowlany.					
Kurs I.	14	1	—	—	od 17—25 lat, średni wiek 22 lat
Kurs II.	14	1	—	—	od 18—31 lat, średni wiek 23 lat
B. Dział przemysłu artystycznego.					
Kurs I a)	20	5	—	6	średni 15 lat
Kurs I b)	30	—	—	11	„ 15 „
Kurs II	13	4	—	8	„ 17 „
Kurs III.	1	2	—	—	„ 21 „
Kurs IV	—	2	1	—	„ 18 „
C. Dział haftów.					
Kurs I.	2	—	—	2	od 15—20 „ (Kurs I.—IV.)
Kurs II.	3	1	—	—	
Kurs III.	3	—	—	—	
Kurs IV.	2	—	—	—	
Kurs dla uczenic nadzwyczajnych	5	—	—	—	od 19—40 „
D. Dział koronek.					
Kurs I.	2	1	1	—	od 15—25 „ (Kurs I.—II.)
Kurs II.	5	—	1	1	
Kurs dla uczenic nadzwyczajnych	6	1	—	—	od 17—24 „
E. Publiczna sala rysunku i modelowania.					
Sala rysunku dla kobiet	60	5	1	2	od 14—40 „
Sala modelowania dla mężczyzn	8	3	—	—	od 18—24 „
F. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.					
I. Dział rzemiosł budowlanych:					
Kurs I.	8	2	—	—	od 17—28 „ (Kurs I.—II.)
Kurs II.	3	3	—	—	
II. Dział przemysłu artystycznego:					
Kurs I.	10	3	—	1	średni 24 „ (Kurs I.—II.)
Kurs II.	23	5	—	—	
Razem	232	39	4	31	
	306				

IX. SPIS UCZNIÓW

ZAPISANYCH W R. SZK. 1892/3.

Uczniowie oznaczeni gwiazdką wystąpili w ciągu roku szkolnego.

I. Szkoła podmajstrzych dla przemysłu budowlanego.

I. Kurs.

1. Biskup Franc., murarz ze Lwowa.
2.* Fechter Antoni, cieśla ze Lwowa.
3.* Gruszyński Flor., mur. ze Lwowa.
4. Jaworski Mich., murarz ze Lwowa.
5. Kopaczek Józ. mur. z Zamarstynowa.
6. Korman Aug., murarz z Błonia.
7. Kwieciński Franc., mur. z Leżajska.
8. Lachowski Józ., murarz z Brzeżan.
9. Mainda Adolf, murarz z Mościsk.
10. Nowicki Jan, kamieniarz ze Lwowa.
11. Oleszyk Michał, murarz ze Lwowa.
12. Remi Zenon, cieśla z Krasiczyna.
13. Rubinowski Ant., murarz ze Lwowa.
14. Stachyra Ant., murarz z Łańcuta.
15. Wąsowicz Feliks, kamieniarz ze Lwowa.

II. Kurs.

16. Dec Stan., murarz z Leżajska.
17. Draniewicz Kasp., mur. ze Lwowa.
18. Duda Ant., kamieniarz ze Lwowa.
19. Gorący Stan., murarz ze Lwowa.
20. Karczmarczyk Jan, mur. z Mościsk
21. Kopaczyk Ludw., mur. z Zamarstyn.
22.* Kustanowicz Mich., mur. ze Lwowa.
23. Nestorowski Ant., murarz ze Lwowa.
24. Nowotarski Jan, mur. z Rymanowa.
25. Piskorz Józef, murarz z Komarna.
26. Rozmuz Jan, murarz ze Lwowa.
27. Sroczyński Jakób, mur. z Leżajska
28. Troskiewicz Franc. mur. z Przeworska
29. Warchałowski Kaz. mur. z Przemyśla.
30. Wiktor Wacław, murarz z Radomyśla.

II. Szkoła dla przemysłu artystycznego.

I. Kurs.

A. Dział rysunków i modelowania.

31. Bar Stanisław, ze Lwowa.
32. Bielecki Ludwik, ze Lwowa
33. Biernat Julian, ze Lwowa.
34. Blaser Akiwa, ze Lwowa.
35. Blaustein Salomon, z Wierzblan.
36.* Bojarski Seweryn, ze Lwowa.
37. Brochocki Adam, z Przemyśla.
38. Chwojka Wincenty, z Sanoka,
39.* Gelberg Aron, z Kamionki strum.
40. Gudzowski Marcin, ze Lwowa.
41.* Hajdamaka Józef, z Mikuliniec.
42. Heilpern Izrael, ze Lwowa.
43. Matuszewski Kaźmirz, ze Lwowa.
44. Menkes Natan, z Kamionki strum.
45. Rottenberg Chaim, z Podhajec.
46. Schlechter Jakób, ze Lwowa.
47. Spatz Abraham z Kałusza.

B. Dział snycerstwa.

48. Baranowski Michał, z Hermanowa.
49.* Barański Każmirz, ze Lwowa.
50.* Cicimirski Józef, ze Lwowa.
51. Goralczyk Jan, z Muszyny.
52. Groszek Władysław, ze Lwowa.
53. Hitner Ozer, z Wierzbicy.
54. Klink Teofil, ze Lwowa.
55. Koppelman Abraham, z Kołomyi.
56. Noga Adolf, ze Lwowa.
57. Pasternak Jan, z Dziubułki.
58. Reczuch Tadeusz, ze Lwowa.
59.* Wojtaszek Jędrzej, z Brzeżan.
60.* Wszeteczka Franciszek, ze Lwowa.

C. Dział stolarstwa.

61. Barankiewicz Józef, z Żydaczowa.
62. Grabowski Maryan, ze Złoczowa.
63.* Gren Michał.
64. Iwanicki Antoni, ze Lwowa.
65.* Iwanicki Piotr, ze Lwowa.
66. Makolondra Jan ze Lwowa.
67.* Matral Paweł, z Rodatycz.
68. Rappaport Mojżesz, z Żydaczowa.
69 Rebner Adolf ze Lwowa.
70. Reif Zygmunt, z Łęk Chodowickich.
71. Siedmiograj Mich., ze Stanisławowa.
72. Smolka Alfred, ze Lwowa.
73. Szustakiewicz Jan, z Dobrotwora.

D. Dział tokarstwa.

74.* Fiałkowski Maksymilian.
75.* Gnoiński Maryan, z Krakowa.
76.* Kober Saul, ze Lwowa.
77. Müller Józef, z Warszawy.
78.* Szander Szymon, z Bołszowic.

E. Dział ślusarstwa.

79. Arend Stanisław, z Monasterzysk.
80. Chmielewski Zdzisław, z Chodorowa.
81. Fadenhecht Salomon, ze Lwowa.
82. Grenzenbauer Herman, ze Lwowa.
83. Harhala Jan, z Komarna.
84. Hassny Władysław, z Borszczowa.
85. Huget Franciszek, z Zatoki.
86. Kaniewski Jul., z Kiełbasina (Litwa).
87.* Kiszakiewicz Adam, z Rumunii.
88.* Kiszakiewicz Hieronim, z Rumunii.
89.* Kossowski Zygmunt, z Hanowic.
90. Kubala Alfons, z Brodów
91. Liss Jan, ze Lwowa.
92. Marcinkowski Aleks., ze Lwowa.
93. Matkowski Bogusław, ze Lwowa.
94. Müller Maksymilian, z Warszawy.
95.* Nowakowski Eugeniusz, ze Lwowa.
96.* Rozenberg Maurycy, ze Stryja.
97.* Schönhofer Józef, ze Lwowa.
98. Schutty Bolesław, z Podhajec.
99. Wesołowski Jul., z Seretu (Bukow.)
100.* Wszeteczka Jan, ze Lwowa.
101. Zajączkowski Zygmunt, ze Lwowa.
102. Żuliński Piotr, z Boryni.

II. Kurs.

A. Dział rysunków i modelowania.

103. Berl Benjamin, z Podhajec.
104.* Gryglaszewski Stan., ze Lwowa.
105. Hoff Wacław, z Krakowa.
106. Kamiński Józef, z Jordanowa.

107. Koszeliński Stan., ze Lwowa.
108. Kowalski Stan., ze Lwowa.
109. Łagodziński Artur, z Brzeżan.
110. Pollak Izak z Kopeczyniec.
111. Scheer Mojżesz, ze Lwowa.
112.*Zadorożny Grzeg., z Nowosiółki Skał.

B. Dział snycerstwa.

113.*Halij Wilhelm, ze Lwowa.
114. Olchowy Bazyli, z Komarna.
115. Stolzenberg Aron z Gliniany.
116. Zajchowski Franciszek ze Lwowa.

C. Dział stolarstwa.

117. Drewniak Stanisław, z Przemyśla
118. Eder Aleksander, ze Lwowa.
119.*Jaremy Karol, ze Stryja.
120. Jobko Franciszek, ze Lwowa.
121. Küller Antoni, ze Lwowa.
122. Menkes Izaak, ze Lwowa.
123. Rudy Stanisław, ze Lwowa.
124. Wąsowicz Antoni, ze Lwowa.

D. Dział tokarstwa.

125. Jurmann Mojżesz, z Buczacza.
126. Kornblüth Abba, z Bołszowiec.
127. Trommel Jakób, z Kossowa.

III. Kurs.

B. Dział snycerstwa.

128. Dziubiński Bazyli, z Poznanki Hetmańskiej.
129. Jamróż Stanisław, z Wieliczki.
130.*Kijak Piotr.

IV. Kurs.

B. Dział snycerstwa.

131. Czernecki Władysław, ze Stryja.
132. Schebesta Józef, z Krakowa.
133. Zaleski Teofil, ze Zamarstynowa.

III. Dział hafciarstwa.

a) Uczenice zwyczajne.

I. Kurs.

134. Einfeld Wilhelmina, ze Lwowa.
135.*Goldberg Mina, z Przemyśla.
136. Piątkowska Olga, ze Lwowa.
137. Południewska Marya, ze Lwowa.

II. Kurs.

138. Des Loges Adolfina, z Lubaczowa.
139. Dydekówna Marya, z Wyżniany.
140. Leurmann Stefania, ze Lwowa.
141. Pochmarska Marya, ze Lwowa.

III. Kurs.

142. Gutowska Wanda, z Jarosławia.
143. Runge Stefania, ze Lwowa.
144. Runge Wanda, ze Lwowa.

IV. Kurs.

145.*Fojtek Marya, z Neusatz, w Węgrz.
146. Markowska Elżb. Julia, ze Lwowa.

b) Uczenice nadzwyczajne.

147. Chojnacka Augustyna.
148. Garczyńska Helena.
149. Kowarzyk Marya.
150. Urbańska Helena.
151. Zielińska Kaźmira.

IV. Dział koronkarstwa.

a) Uczenice zwyczajne.

I. Kurs.

152. Czajkowska Jadw., z Dobrowlan.
153. Langner Wilhelmina, ze Lwowa.
154. Mazurkówna Marya, ze Lwowa.
155. Rusocka Helena, z Zamarstynowa.

II. Kurs.

156. Gasparska Marya, z Wieliczki.
157.* Kuhn Aniela, ze Lwowa.
158. Kuhn Wiktorya, z Przemyśla.
159. Matecka Zofia, ze Samorza.
160. Piotrowska Stefania, z Bielin.
161. Rauch Leontyna, z Wiednia.
162. Reich Rebeka, ze Sambora.

b) Uczenice nadzwyczajne.

163. Baczyńska Kamila.
164. Fiderer Marya.
165. Kraszewska Zofia.
166. Menger Józefa.
167. Urbańska Helena.
168. Słojowska Stefania.
169. Wendrychowska Zofia.

V. Publiczna sala rysunków i modelowania.

a) Dla kobiet.

170. Antoniewicz Ewelina.
171. Aulich Helena
172. Barącz Jadwiga.
173. Blaim Helena.
174. Błażek Jadwiga.
175. Błyszczak Michalina.
176. Bohuss Ida.
177. Chmielewska Marya.
178. Chylińska Wanda.
179. Czaczkowska Teofila.
180. Czemeryńska Marya.
181. Des Loges Kamila.
182. Dydacka Jadwiga.
183. Dyduszyńska Władysława.
184. Dzieduszycka hr. Zofia.
185. Dziubińska Stefania.
186. Faust Ema.
187. Fiderer Marya.
188. Gall Marya.
189. Gasparska Marya.
190. Gasparska Helena.
191. Garczyńska Czesława.
192. Gostyńska Regina.
193. Grillmayer Albina.

194. Hickiewicz Marya,
195. Jarzębecka Alma.
196. Jędrzejowska Jadwiga.
197. Juhre Eugenia.
198. Jurkiewicz Marya.
199. Kossarek Jadwiga.
200. Kozłowska Olga.
201. Kromp Matylda.
202. Kruszyńska Janina.
203. Kubala Jadwiga.
204. Libel Władysława.
205. Lityńska Malwina.
206. Łucyk Olga.
207. Łozińska Jadwiga.
208. Ługowska Jadwiga.
209. Michalewska Mirosława.
210. Mondschein Rudolfina.
211. Mysłowska Ludwika.
212. Ottmann Helena.
213. Piekarska Marya.
214. Piller Wanda.
215. Piórkiewicz Helena
216 Popper Stefania.
217. Porawska Antonina.
218. Próchnicka Marya.
219. Przesławska Marya.
220. Raschek Michalina.
221. Rastawiecka Jadwiga.
222. Rauch Leontyna.
223. Runge Emilia.
224. Seelig Alojzya.
225. Śniadowska Wanda.
226. Sochacka Marya.
227. Sołtys Paulina.
228. Starkel Felicya.
229. Stohl Leontyna.
230. Szwedzicka Jadwiga.
231. Truszkowska Olga.
232. Urbańska Helena.
233. Wolańska Marya.
234. Wrześniowska Eufrozyna.
235. Viebig Marya.
236. Zachorska Felicya.
237. Zakrzewska Romana.

b) Dla mężczyzn.

238.* Czapek Stanisław.
239.* Czapek Włodzimierz.
240. Fleischmann Leopold.
241. Karg Wojciech.
242.* Kośmiński Władysław.
243. Krzanek Karol.
244.* Mazurek Władysław.
245.* Piatti Jan.
246.* Słowicki Jan.
247.* Vetze Ludwik.
248.* Wałęga Władysław.

VI. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

a) Dla przemysłu budowlanego.

Kurs I.

249. Buczak Franciszek.
250.* Czekajski Ludwik.
251.* Dołhun Jan.
252.* Gerono Władysław.
253. Goliński Tomasz.
254.* Kalinowski Karol.
255.* Kalitka Michał.
256.* Sołowij Grzegorz.
257. Szpondrowski Karol.
258. Szymkowicz Michał.

Kurs II.

259.* Gerlaczyński Józef.
260. Grześlowski Stanisław.
261.* Konopacki Władysław.
262.* Oprysk Antoni.
263. Toczyski Józef.
264.* Todorowski Ludwik.

b) Dla przemysłu artystycznego.

Kurs I.

265 Aseńko Stanisław.
266.* Bandurski
267.* Bojarski.
268. Dzikowski Julian
269. Dołnun Jan
270.* Dutkiewicz
271.* Eckstein Walenty.
272. Fleischmann Leopold
273. Gorczyński Stanisław
274.* Hausmaier.
275. Haszczyński Bolesław.
276. Klimczak Jan.
277. Kaczyński Jan.
278.* Kędzierski Piotr.
279 * Krąpiec.
280 * Lenczewski.
281.* Malikowski
282.* Maskiewicz.
283 Neusser Gustaw.
284. Nowogrodzki Franciszek.
285.* Olechowski.
286. Pudełko Antoni.
287. Sroczyński Michał.
288.* Stecyk.
289. Słowicki Jan.
290.* Walha Apoloniusz.
291.* Zieliński.
292.* Wiśniewski Ludwik.

Kurs II.

293 Gołębiowski Antoni.
294. Jabłoński Wilhelm
295 Jurkiewicz Antoni.
296 Kopacz Jan.
297. Lewicki Jakób
298.* Rybicki Karol.
299. Sadowski Adolf.
300. Schubertowicz Aleksy.
301. Schuhart Michał.
302. Tarnawski Stanisław.
303. Widyna Jakób.
304.* Wind Wilhelm.
305. Wygnaniec Teodor.
306 * Wosika Grzegorz.

W całości było zapisanych na początku roku szkolnego 1892/93.

	uczniów	uczenic
1. w szkole podmajstrzych dla przemysłu budowlanego na kursie I i II	30	—
2. w szkole dla przemysłu artystycznego na kursie I i II .	103	—
3. w szkole haftów na kursie I, II, III i IV . . .	—	13
4 w szkole koronek na kursie I i II	—	11
5. w szkole uzupełniającej dla rzemiosł budowlanych na kursie I i II	16	—
6. w szkole uzupełniającej dla przemysłu artystycznego na kursie I i II.	42	—
7. nadzwyczajnych uczenic w szkole haftów . . .	—	5
8. nadzwyczajnych uczenic w szkole koronek . . .	—	7
9. w publicznej sali rysunków i modelowania . . .	—	68
Razem .	202	104
uczniów i uczenic razem	306	

X. STYPENDYA.

Ogólna kwota, pobrana przez 21 uczniów, jako stypendya w r. szk. 1892/3 wynosi 2.589 zł. 96 ct. i rozdziela się w następujący sposób:

2	stypendya rządowe po	59·98
2	„ „ „	150·00
2	„ „ „	200·00
5	„ im. Cesarza Franciszka Józefa fundacyi miasta Lwowa	120·00
1	„ z funduszu krajowego	120·00
1	„ „ Zygmunta Weisera	250 00
8	„ „ br. Hirscha	100·00

Prócz powyższych 8 stypendyów z fundacyi br. Hirscha, wyłącznie dla izraelitów przeznaczonych udzielała taż fundacya jeszcze 14-tu uczniom rel. mojż. całkowitego utrzymania na czas nauki

Na dziale dla kobiet pobierały 4 uczenice stypendya z funduszu krajowego po 100 zł. i jedna z fundacyi Klementyny Teodorowiczowej w kwocie 60 zł.

Pilni uczniowie doznają nadto w obfitej mierze ulgi przez uwolnienie od opłaty czesnego. W r. szk. 1892/3 korzystało z uwolnienia od opłaty całego czesnego 59 uczniów i 14 uczniów od drugiego półrocza począwszy.

Nie od rzeczy będzie podnieść na tem miejscu, że stypendyów prywatnych, fundowanych specyalnie dla szkół przemysłowych, z którychby uczniowie szkoły tutejszej korzystać mogli, niema prawie wcale, a i te, które w myśl brzmienia aktu fundacyjnego przeważnie szkołom przemysłowym oddaćby wypadło, znajdują się w posiadaniu uczniów, przepełniających szkoły średnie. Przysparzanie stałych fundacyi stypendyjnych szkołom przemysłowym jest sprawą godną rozwagi, na tej bowiem drodze uczyniłoby się zadość naglącym potrzebom społeczeństwa i ziściłoby się w najrealniejszy sposób zamiary niejednego fundatora. A już zgoła odrębnych fundacyi wymaga dział szkoły dla podmajstrzych budowlanych, którego uczniowie, starsi i często obarczeni rodziną, uczęszczając tylko przez 5 miesięcy wśród roku na kursa, żadnych stypendyów otrzymać nie mogą.

XI. BUDYNEK SZKOLNY.

Wskutek jubileuszowej fundacyi Galicyjskiej Kasy Oszczędności, przyznającej kwotę 150.000 zł. w. a. na budowę gmachu dla c. k. Państwowej Szkoły Przemysłowej we Lwowie, rozpoczyna gmina miasta przedwstępne kroki celem zrealizowania zapisu fundacyjnego, a tem samem przyspieszenia otwarcia szkoły. Rozpisuje zatem pomiędzy trzema zaproszonymi architektami (Bauer & Doliński, Bisanz i Kamienobrodzki) konkurs na szkice budynku, z których odnośna komisya rozpoznawcza uznaje jako najodpowiedniejszy szkic projektu

architekta Gustawa Bisanza, profesora budownictwa w lwowskiej Szkole politechnicznej.

Po zatwierdzeniu w czerwcu 1890 r. wspomnianego szkicu przez Wysokie c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświecenia i oddaniu w dniu 2. lipca przez Gminę gruntu pod budowę, mogli przedsiębiorcy, pp. Bauer i Doliński, przystąpić do robót ziemnych: następnie zaś po otrzymaniu odnośnych planów, t. j. w sierpniu tegoż roku, do rozpoczęcia budowy, którą późną jesienią, mimo rozlicznych trudności, wyprowadzono pod dach. Rok następny zajęły wewnętrzne roboty, instalacye ogrzewania, wentylacyi, wodociągów i oświetlenia, nie mniej roboty ciesielskie i stolarskie. Ukończenie tychże uległo jednak nieprzewidzianej zwłoce, skutkiem której, jakoteż wskutek niemożebności osuszenia budynku dopiero z końcem lata 1892 r. mogło nastąpić zupełne wykończenie gmachu. Instalacya szkoły miała miejsce w drugiej połowie września, poświęcenie zaś i otwarcie 7 października 1892 r.

Gmach szkolny, zajmujący w kwadrat zabudowanej przestrzeni przeszło 2000 m^2, sąsiaduje z budynkiem szkoły ludowej im. Mickiewicza, frontową stroną zwrócony do ulicy Teatralnej, a boczną do placu Castrum, tworzy narożnik zamykający wspomniany plac, na którym w przyszłości ma stanąć gmach Muzeum Przemysłowego.

Wysoki cokuł budynku z umieszczonemi w nim oknami suteren, tworzy podstawę obu fasad rozwiniętych architektonicznie w barokowym stylu, z narożnemi trójokiennymi rezalitami i środkowym portalem frontowej strony budynku.

Ujęte wspólną architekturą okna pierwszego i drugiego piętra, występują wybitnie od naturalnego tła ścian, wyprowadzonych w surowej czerwonej cegle okładzinowej, a zakończonych trójdzielnym gzymsem głównym, ponad którym wznoszący się mansardowy dach, pokryty częścią łupkiem, częścią dachówką, dopełnia wraz z umieszczonemi na nim lukarnami, architektonicznej całości budynku.

Trójramienne wschody główne w klatce wschodowej, założonej na frontowej osi budynku, stanowią główną komunikacyę z piętrami; podczas gdy do podrzędnej komunikacyi służą dwoje bocznych wschodów kamiennych, dwuramiennych, umieszczonych w tylnym trakcie budynku.

Sutereny gmachu zawierają trzy pomieszkania dla służących, każde złożone z pokoju, kuchni i sionki, dalej ubikacye na składy materyałów i opału, suszarnie drzewa, kotły dla ogrzewania centralnego i obszerne sale maszynowe działu stolarskiego, ślusarskiego wraz z kuźnią. Nadto rozmieszczone są w suterenach ubikacye dla przyszłego działu keramicznego i cyzelerskiego, piwnice pod zajazdem, oraz w pogłębionym narożniku podwórza, motor gazowy z pompą, doprowadzającą wodę ze studni do zbiorników wodociągowych na strychu.

W parterze, z lewej strony wejścia, przeznaczone są dwie ubikacye i przedpokój na pomieszkanie portyera; w dalszym ciągu rozmieszczone warsztaty: snycerski, stolarski i tokarski ze składem na drzewo, warsztaty ślusar-

skie, oraz przyszłe cyzelerskie i keramiczne, w sąsiedztwie których stosownie rozdzielone są gabinety dla odnośnych nauczycieli i werkmistrzów.

Na pierwszem piętrze, wprost wschodów głównych, a w szerokości całej klatki tychże, mieści się sala posiedzeń, sąsiadująca na lewo z kancelaryą dyrektora, a na prawo z biblioteką. W czterech salach lewego skrzydła budynku rozmieszczony jest w tem piętrze dział kobiecy rysunków, haftów i koronek, podczas gdy dwie sale tylnego traktu budynku obejmuje dział modelowania; obszerna zaś sala prawego skrzydła przeznaczona jest dla ogólnego działu artystycznego. Pięć pozostałych wązkich pokoików służy za gabinety dla odnośnych profesorów.

Dziewięć wielkich sal drugiego piętra przeznaczone są dla rysunków i nauki dla działu budowlanego i artystycznego szkoły; w jednej pomieszczone zbiory muzeum budowlanego, a w pozostałych sześciu gabinety profesorów.

Pod względem konstrukcyjnym posiada budynek wszelkie środki komunikacyjne ogniotrwałe, wschody kamienne, korytarze sklepione, a podłogi sal dębowe na betonowych pokładach międzypiętrowych.

Cały budynek ma rozprowadzone oświetlenie gazowe, ogrzewany jest systemem centralnym za pomocą powietrza doprowadzanego do sal kanałami. Powietrze to jest ogrzewane parą, prowadzoną rurami żelaznemi.

Wodociągi lokalne, z zbiornikiem na strychu, zasilanym wodą ze studni, za pomocą motoru gazowego; sieć kanałów wentylacyjnych letnich i zimowych, oraz stosownie rozmieszczone wychodki ze spłukiwanymi wodą zbiornikami dopeniają hygienicznej strony urządzeń gmachu szkolnego, którego rozkład, w czterech kondygnacyach, przedstawiają bliżej zamieszczone rzuty poziome.

Ogółem koszt budowy wyniósł 290.000 złr. a. w.; przewyższył przeto znacznie przeznaczoną na ten cel kwotę fundacyjną; co jednak, zważywszy na obszar zabudowanej przestrzeni (około 1700 m^2), znaczne wysokości piątr, konstrukcye ogniotrwałe i urządzenia wewnętrzne, było nieuniknione, tem bardziej, że w czasie samej budowy natrafiono na nieprzewidziane trudności.

Budowę prowadził urząd budowniczy miejski pod kierownictwem dyrektora pana Jul. Hochbergera i inżyniera pana Grzegorza Peżańskiego. Architektoniczne kierownictwo oraz wykonanie wszelkich szczegółów powierzone zostało panu prof. Gustawowi Bisanzowi.